

Πρεσβύτερος
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Δ. ΤΑΤΣΗ.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Τὸ περιβολάκι τῆς Παναγίας μας

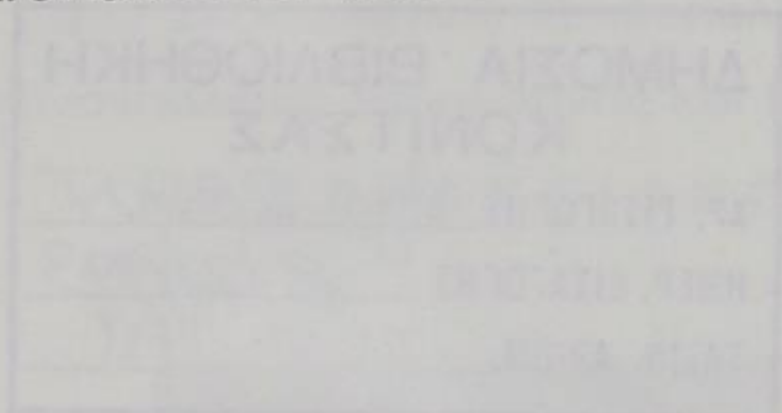

Ὁ ἱερός Ναός τῆς Μονῆς

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1980

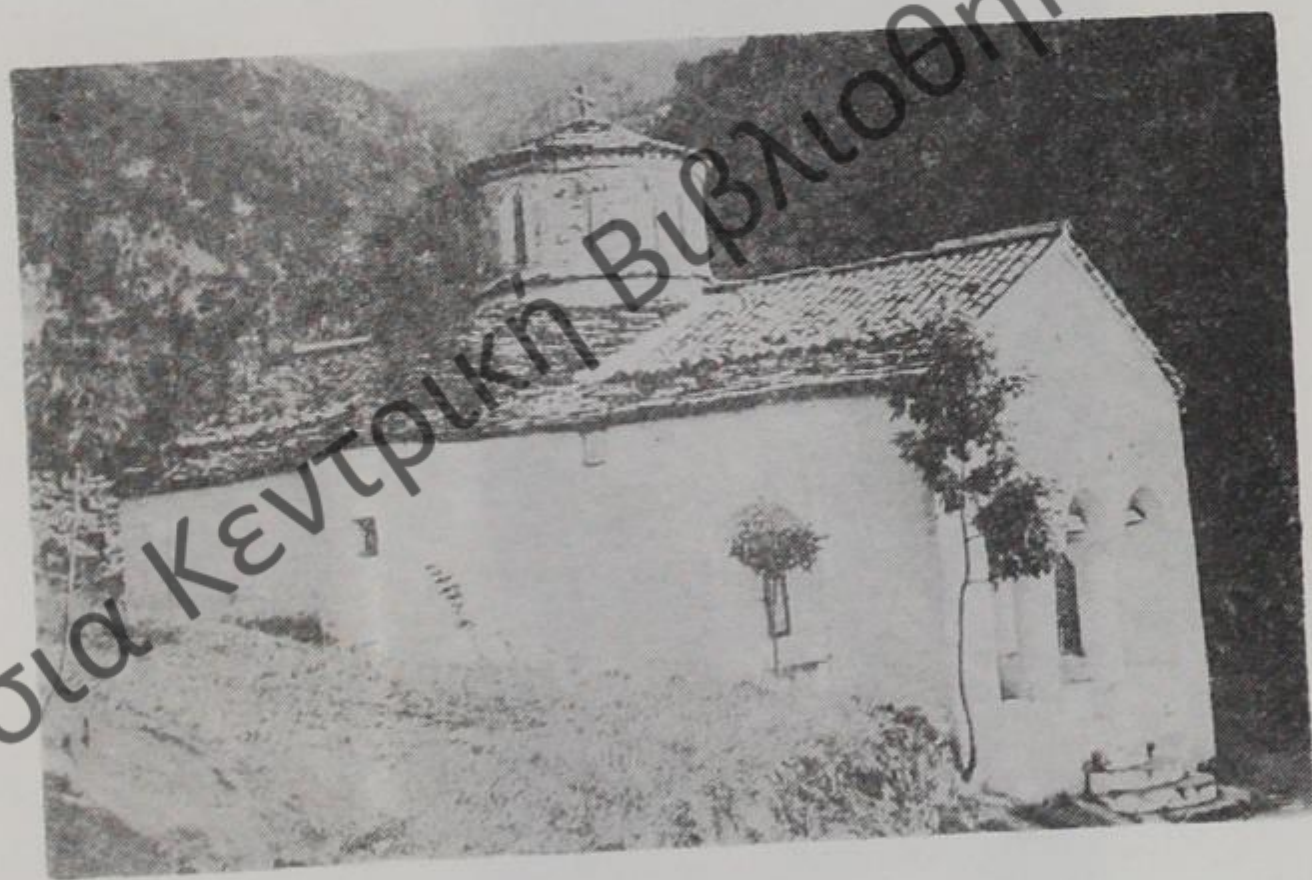
Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Πρεσβυτέρου
Διονυσίου Δ. Τάτση.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Τὸ περιβολάκι τῆς Παναγίας μας

Ὁ ἱερός Ναός τῆς Μονῆς

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1980

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Αρ. 28907
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 8/2/1993
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 2118 ΤΑΤ

κωδ. εγ: 1013

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Στὸ Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη
Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτισης

κ.κ. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟ

Ψηλά

Στὸ Στόμιο τοῦ Οὐρανοῦ,

Στὸν ἀπορρώγα βράχο,

«Μεταξὺ Οὐρανοῦ καὶ γῆς»,

ἸΗ Στομιώτισσα Παναγία

Μᾶς ἐνώνει

Μὲ τὸν Υἱό Της.

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Στὴν πατρίδα μας ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει χτίσει στὰ πιὸ ὄμορφα μέρη, σὲ κορυφές βουνῶν καὶ σ' ἀκρογιάλια, σὲ λόφους καὶ πεδιάδες, πολλὰ Μοναστήρια, πού μαρτυροῦν τὸν ἀσκητικό Της χαρακτήρα. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ ἔχουνε ἱστορία αἰῶνων. Ἐκεῖ εἶναι θησαυρισμένα χαριτόβρυτα καὶ εὐωδιάζοντα Λείψανα Ἀγίων, θαυματουργές εἰκόνες, ἱερὰ σκεύη καὶ διάφορα κειμήλια μεγάλης ἀξίας. Σὲ πολλὰ ὑπάρχουν μοναχοὶ πού ἀσκοῦνται γιὰ τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καὶ σ' ἄλλα, δυστυχῶς, βασιλεύει ἡ ἐρημιὰ καὶ ἡ ἐγκατάλειψη.

Ὁ προσκυνητὴς τῶν Μοναστηριῶν ἀποκομίζει πνευματικὴ ὠφέλεια. Ἡ συναίσθησις ὅτι ἀπ' ἐκεῖ πέρασαν μοναχοὶ πού ἀσκήτεψαν χύνοντας αἱμάτινο ἰδρῶτα, πού νήστεψαν λειώνοντας τὶς σάρκες τους, πού ἀγρύπνησαν ψάλλοντας, τὸν συγκλονίζει καὶ τοῦ χύνει κατάνυξη στὴν ψυχὴ. Ἀλήθεια! Πῶς νὰ σταθῆ σὲ τόπους ὅπου οἱ μοναχοὶ, καὶ σήμερα, μὲ τὶς γονυκλισίες τους κοιταίνουν τὰ δάπεδα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μὲ τὸ αἶροο δάκρυ τους βρέχουν τὶς κυματιστὲς ὀλόλευκες γενειάδες καὶ σαπίζουν τὰ ροῦχα μπροστὰ στὸ στήθος τους. Ἡ θορυβημένη ψυχὴ τοῦ κοσμικοῦ μετανοεῖ καὶ γαληνεύει. Ὁ κουρασμένος προσκυνητὴς νοιώθει τὴ μάταιότητα τῆς γήϊνης ζωῆς καὶ γεύεται τὴ γλυκύτητα τῆς πνευματικῆς, πού ἀρχίζει ἀπ' ἐδῶ γιὰ νὰ συνεχισθῆ αἰωνίως στὴν ἀγκάλη τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι πού δὲν πωρώθηκαν, ἀλλὰ διατηροῦν κάποια εὐσέβεια, μποροῦν στὰ Μοναστήρια νὰ ἐνισχυθοῦν πνευματικά. Ἐκεῖ ἀποκτοῦν μυστικὴ θωράκιση γιὰ νὰ στέκωνται ἄτρωτοι ἀπ' τὰ βέλη τῆς ἀμαρτωλῆς ἐποχῆς μας. Ἡ προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψη τῶν Μοναστηριῶν εἶναι ἀνάγκη τῆς ψυχῆς.

Σ' ἓνα τέτοιο Μοναστήρι μᾶς μεταφέρουν καὶ οἱ σελίδες πού ἀκολουθοῦν. Σκοπὸς μας εἶναι νὰ γνωρίσουν οἱ ἀναγνῶστες τὸ Μ ο ν α σ τ ῆ ρ ι τ ῆ ς Πα

ναγίας τῆς Στομιώτισσας, πού βρίσκεται στην περιοχή τῆς Κονίτσας. Ἐκεῖνοι δὲ πού τὸ γνωρίζουν, νὰ ξαναθυμηθοῦν ἀπ' τὴν ἱστορία του μερικὰ λησμονημένα στοιχεῖα.

Ἐδῶ θέλω νὰ κάνω μιὰ ἐξήγηση:

Θὰ θεωρήσω μεγάλη δυστυχία γιὰ τὸν ἑαυτό μου, ἂν ἀπὸ τοῦτο τὸ βιβλιαράκι παρακινηθοῦν ἄνθρωποι, πού δὲν σέβονται τὰ Μοναστήρια καὶ ἀνεβοῦν ἐκεῖ ψηλὰ στὸ Στόμιο, μὲ σκοπὸ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν κενὴ περιέργειά τους, ἢ νὰ χαζέψουν μὲ τὸ τοπίο καὶ τὰ λοιπὰ ἀξιοθέατα. Ἄνθρωποι πού τραβοῦν πρὸς τὰ Μοναστήρια χωρὶς πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα, ἀλλὰ μὲ διάθεση τουρισμοῦ καὶ ὄρεξη γιὰ ἄγονη φυσιολατρεία, βεβηλοῦν τοὺς ἱεροὺς τόπους καὶ πρέπει νὰ ἐμποδίζονται. Ὅπως οἱ χριστιανοὶ δὲν χώνονται σὲ κακόφημα μέρη, ἔτσι καὶ οἱ ἀδιάφοροὶ ἄνθρωποι, οἱ ἀχρίσπανοὶ, ἄς μὴ πηγαίνουν στὰ ἁγιασμένα Μοναστήρια μας.

Θυμοῦμαι ἓνα θλιβερὸ περιστατικὸ, πού συνέβη τὸ καλοκαίρι τοῦ 1979: Πηγαίνοντας μὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους γιὰ τὸ Στόμιο, στὰ μισὰ τοῦ ὁρόμου, συναντήσαμε μιὰ μεγάλη παρέα τουριστῶν πού γύριζαν ἀπ' τὸ Μοναστήρι. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὅλων τῶν ἡλικιῶν, ἡμίγυμνοι, μὲ κρεμασμένες τὶς φωτογραφικὲς μηχανὲς στοὺς λαιμούς τους, πῆγανε στὸ ἱερὸ Στόμιο! Μόλις τοὺς εἶδαμε νομίσαμε πὼς παρουσιάστηκε ὁ ἐξαποδῶ μὲ τὴ συνοδεία του! Ὅπως πηγαίνουν γιὰ μπάνιο, ἔτσι πῆγαν καὶ στὸ «περιβολάκι τῆς Παναγίας». Τέτοια ἀξιοθρήνητα πλάσματα ὅπωςδήποτε δὲν πρέπει νὰ πατοῦν τὸ πόδι τους ἐκεῖ. Καὶ διαφέρουν αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς συμπαθεῖς ἐπισκέπτες, πού μέσα στὴ στάχτη τῆς ἀμαρτωλῆς ζωῆς τους διατηροῦν κάποια σπῖθα χριστιανικῆς πίστεως. Γι' αὐτοὺς τὸ πράγμα ἀλλάζει.

Πρεσβ. ΔΙΟΝ. Δ. ΤΑΤΣΗΣ

Σ η μ ε ἰ ω σ η :

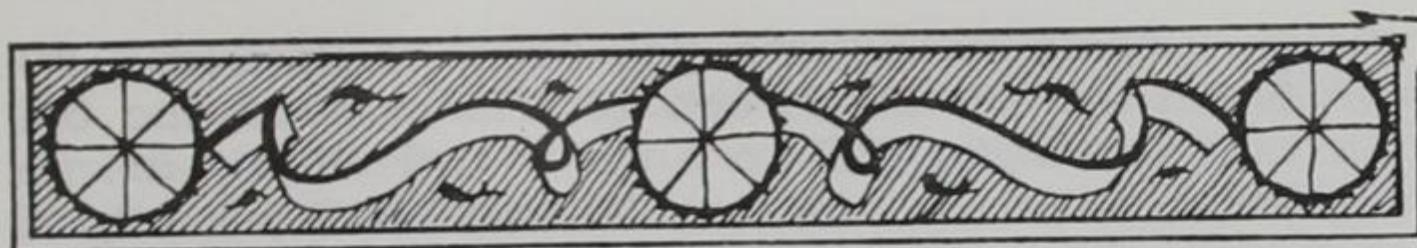
Γιὰ τὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου ἔχει γράψει ὁ π. Παῖσιος (Ἐξνεπίδης) πού ἀσκήτευε κιόλας σ' αὐτό. Μᾶς ἄφησε τὸ «Σύντομον Χρονικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου» πού παραμένει ἀνέκδοτο. Εἶναι μιὰ ἐργασία μὲ ἀπλότητα καὶ ἀκρίβεια γραμμένη. Στὶς τελευταῖες μάλιστα σελίδες ὁ εὐλαβῆς μοναχὸς ὁμιλεῖ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του μὲ βα-

θειά ταπείνωση. Τὸ χειρόγραφο πὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ 26 μικρὲς σελίδες βρέθηκε στὸ Μοναστήρι μετὰ τὴν ἀπροσδόκητη ἀναχώρησή του ἀπ' αὐτό.

Ἐπίσης ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ σειρά τῶν ἄρθρων τοῦ γνωστοῦ ιστοριοδίφου καὶ δημοσιογράφου Ἀναστασίου Εὐθυμίου μὲ τίτλο «Ἱερὰ Μονὴ Στομίου» στὸ περιοδικὸ «Κόνιτσα» (1962), καθὼς καὶ ἡ συλλογὴ ἐνθυμήσεων διαφόρων μοναχῶν τοῦ Μοναστηριοῦ ἀπὸ παλιὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τοῦ πρεσβυτέρου Γεωργίου Παῖσιου στὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» (1956). Ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ Στόμιο βρίσκει κανεὶς καὶ στὴ βιογραφία τοῦ π. Παῖσιου πὸν ἔγραψε ὁ Βασίλειος Νικόπουλος καὶ δημοσιεύτηκε στὴν «Κόνιτσα» (1972).

Εὐμύσσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΟΜΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Στὸ βορειοδυτικὸ ἄκρο τῆς Πατρίδος μας, στὴν ἑπαλξὴ τοῦ Ἔθνους ποὺ λέγεται Κόνιτσα, βρίσκεται τὸ Μοναστήρι ποὺ θὰ μελετήσουμε. Σὲ τόπο αἵματοποτισμένο καὶ κοκκαλοσπαρμένο. Σὲ χώματα ἱερὰ καὶ ἔνδοξα. Ἡ μικρὴ Κόνιτσα εἶναι μεγάλη στὴν ἱστορία! Εἶναι δὲ καὶ πατρίδα τοῦ Νεομάρτυρος Ἰωάννου (1).

Ἀπὸ τὰ παλιὰ πέτρινο γεφύρι (2) τῆς Κονίτσας καὶ πάντοτε ἀπὸ τοὺς πρόποδες τῆς Τύμφης (3), μπορεῖ κανεὶς νὰ ὁδοιπορήσῃ χωρὶς βιασύνη δύο ὥρες, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας. Ὁ δρόμος εἶναι δύσκολος. Ἀτραπὸς μὲ πολλές ἀνηφοριές καὶ βράχια. Ἄλλοτε σιμώνει στὸν ποταμὸ Ἄωο ποὺ ρεεὶ ἀντίθετα μὲ πολὺ βουητὸ καὶ ἄλλοτε ξεμακραίνει, ἰδίως ὅταν γίνεται ἀνηφορικὴ. Ὁ ὁδοιπόρος προσκυνητῆς ἀνεβαίνει μὲ δυσκολία βαδίζοντας στὰ ριζὰ καὶ στὴς πλαγιές τῆς Τύμφης. Λίγα μέτρα μετὰ τὸ γεφύρι ἀγγναντεύει τὸ Μοναστήρι καὶ στὴ συνέχεια τὸ χάνει γιὰ νὰ τὸ ξαναῶῃ πρὸς τὸ τέλος τῆς διαδρομῆς. Ἡ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ μονότοξο γεφύρι εἶναι περὶπου πάντε χιλιόμετρα.

1. ΤΟ «ΠΑΛΙΟΜΟΝΑΣΤΗΡΟ»

Μπροστὰ ἀπὸ τὸ ἔτος 1774 τὸ Μοναστήρι ἦτανε χτισμένο, «ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων», στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ἄωου, ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Στόμιο. Δυστυχῶς δὲν ἔχουμε πληροφορίες ποὺ νὰ φωτίζουν τὴν ἱστορία του. Τὸ βυζαντινὸ αὐτὸ Μοναστήρι, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα τοῦ τόπου μας (4), καλύπτεται ἀπὸ ὀμίχλη. Οὔτε πότε χτίστηκε γνωρίζουμε, οὔτε πότε κατεστράφη. Εἶναι ὅμως βεβαιωμένο ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε Μοναστήρι. Σήμερα ἡ τοποθεσία ὀνομάζεται «Παλιόμονάστηρο» καὶ μπροστὰ ἀπὸ λίγα χρόνια ὑ-

πῆρχαν μερικά χαλάσματα πού τώρα τὰ κάλυψε ἡ πυκνὴ βλάστηση. Ψηλότερα ἀπὸ τὸ «Παλιομονάστηρο» βρίσκεται ἡ τοποθεσία «Σιὰ δία τοῦ Παπᾶ». Ἡ παράδοση λέγει ὅτι κάποιος ἱερέας τοῦ Μοναστηριοῦ εἶχε σκοτωθεῖ ἐκεῖ. Λίγα χιλιόμετρα καὶ δεξιά ἀπὸ τὴ Σουρβιά, ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σημερινὸ Μοναστήρι, βρίσκε-

Τεμάχια ἀπὸ τὸ τέμπλο τοῦ «Παλιομονάστηρου»

ται τὸ Ἄλωνακι ὅπου ἀλώνιζαν οἱ καλόγεροι τοῦ παλιοῦ Μοναστηριοῦ τὰ γεννήματά τους (5). Ὅλες οἱ παραπάνω σωζόμενες ὀνομασίες μαρτυροῦν ὅτι παλιὰ ὑπῆρχε ἐκεῖ Μοναστήρι. Ἐπιβεβαιώνουν καὶ τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι ἦταν ἀκμάζον ἀφοῦ εἶχε ἀσκητὲς σὲ δυσπρόσιτα κελλιά καὶ διατηροῦσε ἀλώνια γιὰ τὰ σιτηρά του.

Ὁ πανδαμάτορας χρόνος δὲν ἀποτελείωσε τὸ ἔργο του στὸ παλιὸ Μοναστήρι. Ἔτσι σώζονται στὸ σημερινὸ τεμάχια τέμπλου, βημόθυρο τῆς Ὠραίας Πύλης (εἶναι τοποθετημένο στὴ βορεινὴ πύλη τοῦ Ἱεροῦ), παλιὲς βυζαντινὲς εἰκόνες, ἐκκλησιαστικὰ βιβλία καὶ ἱερὰ Λείψανα τῶν παρακάτω Ἁγίων, πού στὴ λειψανοθήκη τους εἶναι σημειωμένη ἡ χρονολογία 1295:

- α') Μεγάλου Βασιλείου (+ 1 Ἰαν. 379).
- β') Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (+ 14 Σεπτ. 407).
- γ') Ἁγίου Κοσμᾶ (τοῦ Ἀναργύρου;).
- δ') Μάρτυρος καὶ Ὁμολογητοῦ Σαμωνᾶ (+ 288).
- ε') Ὁσίου Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου (+ περὶ τὸ 607).

στ') Ἁγίου Νείλου (ποίου ἐξ ὄλων;).

Μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε ἀπὸ τὰ σωζόμενα αὐτὰ ἱερὰ κειμήλια καὶ τὴ στοματικὴ παράδοση τῆς περιοχῆς τῆς Κονίτισης, ὅτι τὸ «Παλιομονάστηρο» «χτισμένο στὴν ἀπόμερν καὶ ἀπροσπέλαστὴ αὐτὴ τοποθεσία, ἀρίθμησε ζωὴ πολλῶν αἰώνων» (6).

2. ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΣΤΟΜΙΩΤΙΣΣΑ

Τὸ δρόμο πρὸς τὸ σημερινὸ Μοναστήρι δείχνουν οἱ σταυροὶ - ὁδοδείκτες, ποὺ εἶναι στημένοι σὲ διάφορα μέρη ἀπὸ τὸν ἅγιον μοναχὸ π. Παῖσιο. Παλιότερα ὁ ἀνερχόμενος στὸ Στόμιο συναντοῦσε περισσότερους. Στὴν ἀρχὴ τῆς διαδρομῆς ἔβλεπε «ἓνα μεγάλο σταυρὸ καὶ λίγο πιὸ ἐκεῖ μιὰ μεγάλη πινακίδα: Πρὸς Ἱερὰν Μονὴν Στομίου. Πολὺ πιὸ πάνω ἄλλος ξύλινος σταυρὸς, πιὸ πάνω ἄλλος καὶ ἄλλος» (7). Στὸν Ἀσπρόλακκο πάλι σταυρὸς καὶ στὴν ἄκρῃ τῆς μεγάλῃ στροφῆς, πέρα ἀπὸ τὸ ρέμα, μιὰ μεγάλη πινακίδα μὲ ὁμορφὴ βυζαντινὴ γραφὴ μὲ δύο ἀντιθέτων κατευθύνσεων τοῦσα:

«— Πρὸς Ἄωον οἱ δυσσεβεῖς καὶ παράνομοι.

—) Πρὸς Ναὸν τὸν Ἁγίου Σου, οἱ εὐσεβεῖς καὶ φιλόθεοι (8).

Τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας εἶναι χτισμένο στὴν ἀριστερὴ ἀπόκρημνῃ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ Ἄωου, πάνω σὲ μιὰ «θαυμάσια ἐξέδρα» τοῦ βουνοῦ τῆς Τύμφης ὅπου σχηματίζεται στόμιο (ἄνοιγμα) τῆς ἄγριας χαράδρας. Ἴσως γι' αὐτὸ νὰ πῆρε καὶ τὴν ἐπωνυμία Σ τ ό μ ι ο. «Εἶναι κουνιασμένο στὰ θεόρατα βράχια στὸ Καταφίλι, μέσα στὴ θεόχτιστὴ χαράδρα τοῦ Ἄωου» (9). Ἀπ' ἐκεῖ βλέπεις στὸ βάθος τῆς γῆς τὸ ὀλοκάθαρο ποτάμι νὰ τρέχῃ ἀνάμεσα στὰ βουνά, ποὺ κύριο χαρακτηριστικὸ τους εἶναι τὰ δυσθεώρητα βράχια. Ἀπέναντι, στὰ βορειοανατολικά τοῦ Μοναστηριοῦ, φαίνεται ἡ τοποθεσία «Παλιομονάστηρο» καὶ γεννιέται στὸν προσκυνητὴ τὸ εὐλογο ἔρωτημα: Γιατί μεταφέρθηκε ἀπ' ἐκεῖ τὸ Μοναστήρι καὶ χτίστηκε στὸ Στόμιο; Τὴν ἀπάντησιν δὲν τὴν γνωρίζουμε ἀκριβῶς. Δὲν ἔχουμε ἱστορικὲς μαρτυρίες. Πάντως συγκρίνοντας τὶς δύο τοποθεσίες διαπιστώνουμε ὅτι τὸ «Παλιομονάστηρο» βρίσκεται σὲ ψηλὴ καὶ δυσπρόσιτη θέσιν, ποὺ δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ φθάσῃ, πολὺ δὲ περισσότερο νὰ πατήσουν τὸ πόδι τους διάφορα μεταγωγικὰ ζῶα, χρήσιμα καὶ ἀπαραίτητα γιὰ τὶς ἀνάγκες

του Μοναστηριού. Ἐνῶ τὸ Στόμιο εἶναι ἡμερώτερο καὶ συγκρίνοντάς το μὲ τὸ «Παλιομονάστηρο» εἶναι πιὸ εὐκολοπάτητο καὶ βρίσκεται σὲ χαμηλότερο ὑψόμετρο. Γι' αὐτὸ μπορούμε νὰ ποῦμε, μὲ κάποια ἐπιφύλαξη βέβαια, ὅτι ἡ μεταφορὰ τοῦ Μοναστηριού ἐγίνε γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ καλύτερο μέρος. Δὲν ἀποκλείεται καὶ τὸ ἐνδεχό-

Ὁ ἱερός Ναός τῆς Μονῆς

μενο νὰ προηγήθηκε κάποια καταστροφὴ του ἀπὸ ἄγνωστη σὲ μᾶς αἰτία καὶ ὅταν ἀπεφάσισαν νὰ ξαναχτίσουν τὸ Μοναστήρι διαλέξαν τὸ Στόμιο.

Φυσικὰ δὲν πρέπει νὰ ἀγνοήσουμε καὶ τὴν εὐλαβικὴ παράδοση, ποὺ κάνει λόγο γιὰ ἐπιθυμία τῆς Παναγίας ὅπως χτισθῆ στὸ Στόμιο τὸ «Περιολλάκι» τῆς. Λέγει ἡ παράδοση:

«Τὸ ἔτος 1774 ἦτο ἡγούμενος εἰς τὸ «Παλιομονάστηρο» ὁ πατὴρ Κωνσταντῖνος καὶ μοναχὸς ὁ πατὴρ Παῖσιος. Ἐπίτροποι ἦσαν ἐκ τοῦ χωρίου Καστάνιανης Κονίτσης ὅτε ἔκτισαν τὴν νῦν Ἱερὰν Μονὴν Στομίου. Ἐκτίσθη ἐδῶ εἰς τὴν ὡραίαν τοποθεσίαν διότι ἔφ ε υ γ ε ν ἡ ἀ γ ί α Ε ἰ κ ὄ ν α κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ τὸ «Παλιομονάστηρο» καὶ ἐρχότανε ἐδῶ ποὺ εἶναι κτισμένο τὸ κατανυκτικὸ ἐκκλησάκι τῆς νῦν Ἱ. Μ. Στομίου μαζὶ μ' ἓνα κανδήλι. Ἀφοῦ εἶδε τὸ θαῦμα αὐτὸ πατὴρ Κωνσταντῖνος ἐγνώρισε ὅτι εἶναι θέλημα τῆς Παναγίας νὰ κτισθῆ ἐδῶ ὅπου εἶναι σήμερον κτισμένο. Τὸ ἔτος 1774 ἄρχισε τὴν οἰκοδομὴν τῆς νῦν Ἱ. Μ. Στομίου» (10)

Τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ μεγάλος ἱεραπόστολος Ἅγιος

Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς (1714 - 1779) ὤργωνε τὴν Ἠπειρο καὶ τὰ ἄλλα γεωγραφικὰ διαμερίσματα τῆς Πατρίδος μας καὶ ἔσπερνε τὸ σωτήριο καὶ ἐλπιδοφόρο μήνυμα τοῦ Χριστοῦ στὶς ἀποσταμένες ψυχές τῶν ραγιάδων, ὁ πατὴρ Κωνσταντῖνος ἐκτιζε τὸ Μοναστήρι του ἐκεῖ στὸ ἀπομακρυσμένο Στόμιο, πάνω στὸν ἀσάλευτο βράχο, ποὺ ὀρθώνεται σχεδὸν κατακόρυφος ἀπ' τὴ μεριά τοῦ ποταμοῦ καὶ προκαλεῖ ἱερὸ δέος στὶς ψυχές τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὸν πλησιάζουν.

Ὁ τόπος τοῦ Στομίου εἶναι μᾶλλον ἥμερος. Τὸ γύρω ὅμως τοπίο, ἰδίως τὸ βορεινὸ πρὸς τὸν Ἄωο, καὶ τὸ ἀνατολικό, εἶναι ἄγριο καὶ δυσπερίγραπτο. Ὀγκώδεις καὶ πανύψηλοι βράχοι, βουνὰ ὀλόκληρα, ποὺ μοιάζουν σὰν ἀπόρθητα κάστρα τοῦ Μοναστηριοῦ. Ἀπορρῶγες καὶ οὐρανογεΐτονες βράχοι, ὀλόκληρο «πέτρινο δάσος», ποὺ ὑποχρεώνει τὸν ἄνθρωπο νὰ συναισθανθῇ τὴν μικρότητά του καὶ ἀδυναμία του, νὰ ἀποκολλήσῃ τὴν ψυχὴ του ἀπὸ τὰ γήϊνα καὶ νὰ ἀναζητήσῃ τὸν γλυκύτερο Ἰησοῦ «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος» (Μαρκ. ιβ' 33).

Οἱ βράχοι, σωστὰ «μετέωρα», ἔχουν φορὰ πρὸς τὰ ἄνω. Αὐτὰ τὰ μέρη τὰ περπάτησαν περίεργοι ἄνθρωποι καὶ τὰ θαύμασαν. Ἀνέβηκαν πάνω στὶς ἀπάτητες κορυφές καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἀπόλαυσαν τὸ μεγαλεῖο τοῦ ὀρίζοντα. «Φαίνεται ὁ Μύτικας τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Παντοκράτορας τῆς Κερκύρας, τὸ Αἰγαῖο καὶ τὸ Ἴόνιο» (11). Ἡ Τύμφη ἔχει πολλές κορυφές, ὁμορφες καὶ μοναδικές. Τὸ Μοναστήρι εἶναι ἀπ' τὴ μεριά τῆς Γκαμήλας ὅπου καὶ κεῖ βλέπει κανένας «ἀστραποκαμένα βράχια, πλαγιές καταπράσινες καὶ στολισμένες μὲ σπάνια κι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων ἄγριολούλουδα, παμπάλαια χιόνια στὶς λακκιές, χιονόνερα γύρω ἀπ' αὐτά» (12). «Παράξενα βραχοδίαιτα πουλιά, περήφανοι ἀετοὶ ποὺ πετοῦν στοὺς γαλανοὺς αἰθέρες, κατακάθαρο λαμπερὸ φῶς» (13) εἶναι τὰ στολίδια τοῦ τόπου. Ἐκεῖ ζοῦν κατὰ οἰκογένειες τὰ ἀγριόγιδα, αὐτὰ τὰ σβέλτα καὶ σκληροτράχηλα ζωντανὰ ποὺ εἶναι οἱ ἀκροβάτες τῆς Γκαμήλας, «καὶ πηδοῦν ἀπὸ βράχο σὲ βράχο μὲ καταπληκτικὴ ταχύτητα καὶ ἀκρίβεια, ἐνῶ κάτω χάσκουν φοβεροὶ γκρεμοὶ καὶ ἀπύθμενα χάν» (14).

Τὸ παράξενο καὶ ἀνεξήγητο εἶναι ὅτι πάνω σ' αὐτὰ τὰ βράχια φύτρωσαν ἀμέτρητα πεῦκα ποὺ ἔχουν μεγάλη ἀνάπτυξη. Εὐθυτενῇ καὶ ἀλύγιστα ἀνηφορίζουν χρόνο μὲ τὸ χρόνο πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ νομίζει κανέ-

νας πώς σαλπίζουν στους ἔχοντες «ᾠτα ἀκούειν» τὸ νόημα τῆς ζωῆς, τὴν ἀνύψωση δηλ. ποὺ πρέπει νὰ πετύχῃ ἀγωνιζόμενος ὁ κάθε πιστὸς, τὴ θέωση ποὺ κατορθώνεται μὲ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, τὴν πολλὴν ἀσκηση καὶ τὴν ἀπεριόριστη ἀγάπη.

Τὸ Στόμιο εἶναι μιὰ διαρκῆς ἐνθύμηση τῆς ἀσκητικότητος ποὺ πρέπει νὰ διακρίνη τοὺς μονάζοντες καὶ ἐν μέρει τοὺς κοσμικοὺς χριστιανούς. Μέσα σὲ τοῦτο τὸ «Περιβολάκι τῆς Παναγίας» ὁ ἄνθρωπος ἀλαφρώνει καὶ ἀποκτᾷ πνευματικὰ φτερὰ γιὰ νὰ ὑψωθῆ στὸν οὐρανό. "Ὅλα ἐδῶ ὁδηγοῦν ἔμμεσα στὸ θεό. Τὸ Στόμιο εἶναι ἓνα ἄνοιγμα τοῦ οὐρανοῦ στὴ γῆ. Ἄπ' ἐδῶ ἀνέρχεται τὴ νοπτὴ κλίμακα καὶ φτάνεις στὸ φιλόνητο Δημιουργό. Δὲν μπορεῖς ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου νὰ λατρεύσῃς τὴν κτίση. Ὑποχρεώνεται νὰ λατρεύσῃς τὸν Κτίστη. Ὁ τόπος δὲν εἶναι πεζὸς κάμπος. Οὔτε μπορεῖς νὰ σταματήσῃς στὴν ὠραιότητα τῆς ἐπιφάνειας. Τὸ χέρι τοῦ Δημιουργοῦ φιλοτέχνησε ἐδῶ μόνον δυσθεώρητους βράχους καὶ σκόρπισε στὸ τοπίο ἀσυνήθιστη ἀγριότητα. Καὶ ἔχει σημασία αὐτό. Μόνο οἱ γενναῖοι στέκονται στὸ Καταφίλι καὶ μὲ τὴν καθαρὴ προσευχὴ μποροῦν νὰ ἀπλώσουν τὸ τρεμάμενο χέρι τους γιὰ νὰ τοὺς τραβήξῃ πρὸς τὰ ἐπάνω ὁ Χριστός. Τὸ Στόμιο εἶναι ἐργαστήρι ἀγιότητος. Τόπος θεογνωσίας!....

Στὸ ἱερὸ κοιμητήριον τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας ὁ μοναχὸς καὶ ὁ προσκυνητὴς δὲν μποροῦν νὰ σταθοῦν γιὰ πολλὰς μέρες, ἂν δὲν καταγίνωνται μὲ τὰ πνευματικὰ καὶ δὲν κατανικοῦν τὴ ραθυμία καὶ τὴ χαύνηση μὲ προσευχὴ καὶ ἐργόχειρο. Ἡ θὰ πορευθοῦν στὸν οὐρανὸ ἐπικαλούμενοι ἀπαύστως τὸ Γλυκὸ Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, ἢ θὰ τραποῦν σὲ φυγὴ σὰ δαιμονοκνηγνίμοι. Ἄλλη λύση δὲ χωράει. Στὸ Μοναστήρι δὲν μπορεῖς νὰ περάσῃς τίς μέρες σου «ὄμορφα». Ὁ τόπος εἶναι ἀπαιτητικὸς καὶ θέλει νὰ τὸν ποτίζῃς μὲ ἰδρώτα πνευματικὸ (15).

Μπαίνοντας στὸ Μοναστήρι, ἀριστερὰ εἶναι ἡ πτέρυγα μὲ τὰ 11 περιποιημένα κελλιά καὶ δεξιὰ ὁ ναός. Τὰ κελλιά εἶναι ὅλα γεόκτιστα γιατί ἡ λαίλαπα τῶν βαρβάρων Γερμανῶν τὸ 1943 τὰ εἶχε κάψει ὅλα. Ὁ ναὸς εἶναι μικρὸς. Ἐχει χαγιάτι - νάρθηκα καὶ εἴσοδο χαμηλή. Εἶναι σταυροειδῆς μετὰ τρούλλου. Τὸ τέμπλο εἶναι ξυλόγλυπτο, σπάνιας τέχνης, φέρει ὅμως εἰκόνες τῆς Ἀναγεννήσεως. Ὠραῖες βυζαντινὲς εἰκόνες ἱστορημένες πάνω σὲ μουσαμᾶ, βρίσκονται στὰ δύο προσκυνητάρια

πού είναι τοποθετημένα στο μέσο του ναού. Μιά είναι του Χριστού και μία τῆς Παναγίας. Καί οἱ δυὸ εἶναι ἀρχαῖες καὶ ἀχρονολόγητες. Μᾶλλον εἶναι φερμένες ἀπὸ τὸ «Παλιομονάστηρο». Τὰ χρώματά τους εἶναι ζωηρά καὶ ἡ ἔκφραση τῶν εἰκονιζομένων προσώπων πολὺ ἐπιτυχής. Τὸ δάπεδο ἔχει μαρμάρινες πλάκες, πού τοπο-

Ἡ πτέρυγα τῶν κελλιῶν

θετήθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια (16). Γενικὰ ὁ ναὸς εἶναι ἀπλὸς καὶ περιποιημένος. Δὲν ἔχει ἐκεῖνο τὸ βαρὺ διάκοσμο τῶν πολυτελῶν πολυελαίων καὶ μανουαλίων. Ἔχει τὴν ἀπλότητα τῶν κατακομβῶν καὶ χύνει γαλήνη στὴν ψυχή (17).

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Προαναφέραμε ὅτι τὸ Μοναστήρι, «τὸ Περιβολάκι τῆς Παναγίας» ὅπως τὸ ὀνομάζει ὁ π. Παῖσιος (Ἐζνεπίδης), χτίστηκε τὸ 1774. Τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ ἐπιγραφές πού διατηροῦνται μέχρι σήμερα.

Πάνω ἀπὸ τὴν ἐξώθυρα τῆς αὐλῆς ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1774. Ὁμοίως καὶ σὲ ἐντοιχισμένη πλάκα δεξιὰ διαβάζουμε:

«ὅταν ἰκοδομήθι ἱεραγία Θεοτόκο Μα(ρία)
...χωρίο Καστάν(ι)ανη 1774 Ἰούλιο 18».

Ἐπίσης καὶ σὲ ἄλλη πλάκα ἀριστερά, πού φέρει

στο μέσο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ σημειώνεται:

«ὅταν ἀνηκοδομίθι ἡ ἀγία Μονὴ τῆς Θεοτόκου
ἐπίτροπος ...ἡγούμενος (;) Παῖσιος (;)» (18).

Γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Μοναστηριοῦ δὲν ἔχουμε ἀρκετὲς πληροφορίες. Ὅ,τι γνωρίζουμε εἶναι ἀπὸ τὶς ἐνθυμήσεις μοναχῶν ποὺ βρίσκουμε σὲ διάφορα παλιὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, ἀπὸ τὸ δισέλιδο χειρόγραφο τοῦ ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαϊνᾶ (δημοσιεύεται στὸ τέλος ὡς ἐπίμετρο) καὶ τὴ στοματικὴ παράδοση τοῦ τόπου (19).

Εἶναι ἐξακριβωμένο ὅτι τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας δὲν ὑπῆρξε ποτὲ κανένα πολυάνθρωπο μοναστικὸ κέντρο. Κατὰ περιόδους συγκέντρωνε λίγους μοναχοὺς, ποὺ ἔπρεπε νὰ ζοῦν ἀσκητικά, καὶ ὅχι σπάνια ἔμενε μὲ ἓνα δυὸ μοναχοὺς. Ἄρκετὲς μάλιστα φορές ἐρημώθηκε. Τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι δὲν συναντοῦμε πουθενὰ ἐκεῖ κοντὰ κοιμητήριον ἢ ὀστεοφυλάκιον ἐνισχύει τὰ παραπάνω.

Ἀπὸ μιὰ σπουδαία ἐνθύμησις ποὺ εἶναι σημειωμένη σὲ φυλλάδα Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, πληροφορούμεθα ὅτι τὴν περίοδο τοῦ 1793 ζοῦσαν στὸ Μοναστήρι πολλοὶ ἀσκητὲς ὑπὸ τὴ σοφὴ καθοδήγησις τοῦ αὐστηροῦ ὁσίου Μαρκοῦ δη. Μεταφέρουμε τὴν ἀξιόλογη αὐτὴ ἐνθύμησις διορθώνοντας μόνο τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη:

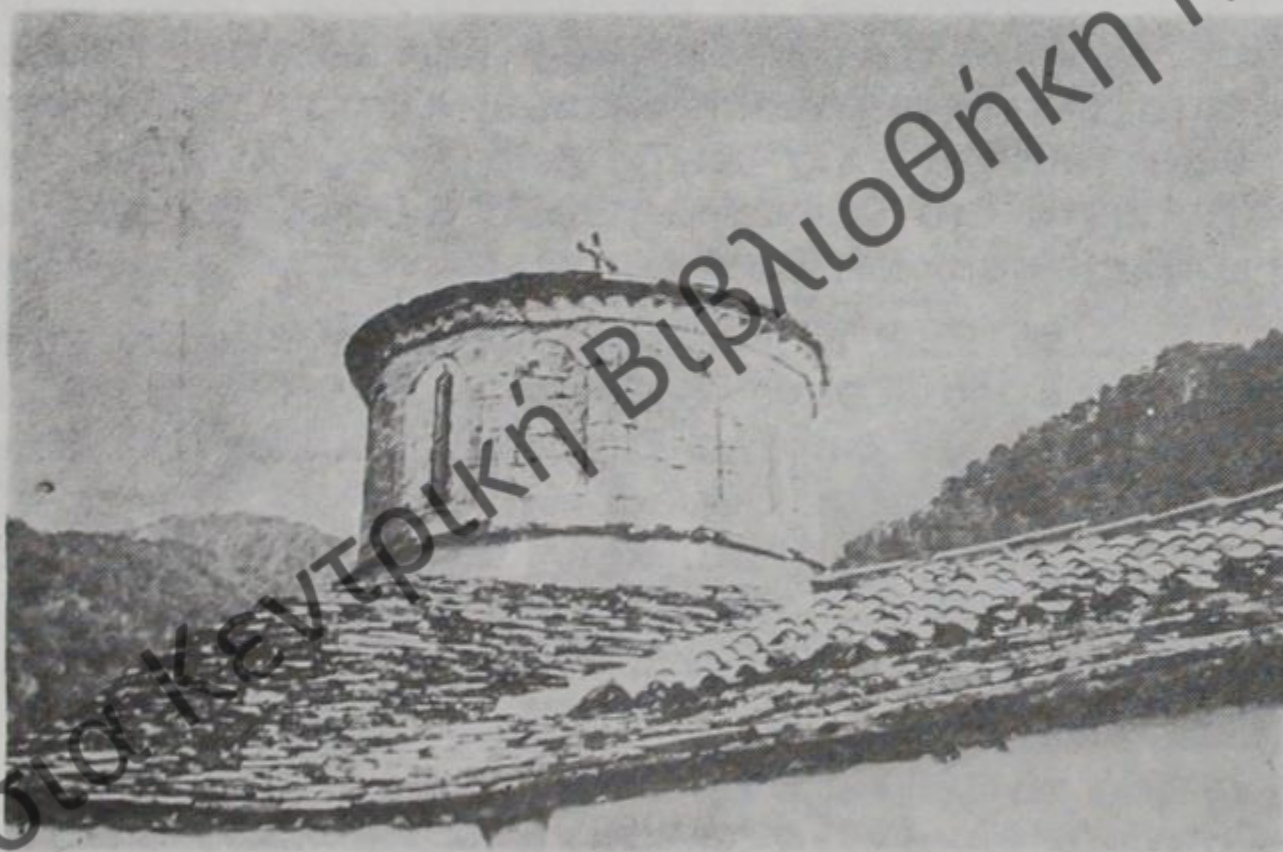
«Ἐτούτη ἡ παρούσα φυλλάδα ὑπάρχει τῆς Ὑπεραγίας ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπανομαζομένης Στομιώτισσας ὅπου κεῖται ὑποκάτωθεν τοῦ ὄρους τῆς Γκαμήλας, εὐρίσκονται δὲ εἰς αὐτήν, τὴν ἀγίαν καὶ ἱερὰν Μονὴν πολλοὶ ἀσκηταί, εὐρίσκεται δὲ ἡγούμενος αὐτῶν ὁ ὅσιος Μαρκοῦ δης, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν πολλὴν ἄσκησιν δὲν ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν ἀγίαν Μονὴν πώποτε συνομιλώντας καὶ διδάχοντας τοὺς πατέρας.

Ὁ γράψας Ἄνθιμος, 1793, Ἰανουάριος 12» (20).

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν δύο αἰώνων ζωῆς τοῦ Μοναστηριοῦ οἱ ἐκάστοτε ἀρχιερεῖς Βελλᾶς καὶ Κονίτισης ἔδειχναν τὸ ἀνάλογο ἐνδιαφέρον. Τὸ ἐπισκέπτονταν ἄλλοτε γιὰ μοναχικὲς κουρὲς καὶ χειροτονίες, ἄλλοτε γιὰ ἐνταφιασμοὺς ἀγίων μοναχῶν καὶ ἄλλοτε γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν πνευματικὴ πορεία τῶν ἐνασκουμένων σ' αὐτὸ μοναχῶν. Γιὰ παράδειγμα σημειώνουμε τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀρχιερέα Κονίτισης Παϊσίου (1762–1778) στὸ Μοναστήρι ὅταν ἡγούμενός του ἦταν ὁ Παῖσιος.

Τὴν ἐπίσκεψιν ἔχει σημειώσει ὁ ἴδιος ὁ ἀρχιερέας σὲ ἐξώφυλλο Πεντηκοσταρίου. Ἐπίσης τὴν 1η Ἰουλίου τοῦ 1841 ὅταν ἀνεπαύθη ὁ παπα - Θεοδόσιος, ἀναφέρει σχετική σημείωση ὅτι «τὴν ἐπομένην, ἡμέρα Σάββατον, ἐνταφιάσθη μὲ ἐπισημότητα ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα, ἱερεῖς καὶ λαόν» (21).

Σημαντικὸ γεγονός ἐπίσης στὴν ἱστορία τοῦ Μοναστηρίου εἶναι καὶ ἡ περιπέτεια τῶν ἱερῶν Λειψάνων, ποὺ εἶναι θησαυρισμένα ἐκεῖ. Μᾶς τὴν ἐξιστορεῖ «ἡ ἀγία ψυχὴ» (22), ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος Λαϊνάς στὸ σωζόμενο χειρόγραφό του. Τὸ ἔτος 1844, σημειώνει, τὸ Μοναστήρι εἶχε ἐρημωθεί, γεγονός ποὺ προξενοῦσε θλίψη στοὺς κατοίκους τῆς Κονίτισης. Γι' αὐτὸ παρεκάλεσαν τὸν ὀσιώτατο Γρηγόριο τὸν Χαλῶρτη ἢ Πεκλαρίτη «ἄνδρα εἰδήμονα καὶ ἐπιρρεπῆ εἰς τὴν μοναστικὴν ζω-

Ἕνωσις οὐρανοῦ καὶ γῆς

ὴν», νὰ ἐγκατασταθῆ στὸ Στόμιο. Πράγματι ὁ π. Γρηγόριος ἄρχισε μὲ ζῆλο τὸν ἀγῶνα γιὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ Μοναστήρι στὴν παλιά του λαμπρότητα. Χωρὶς νὰ δισταζῆ περιόδευε τὰ χριστιανικὰ χωριά μὲ τὰ ἅγια Λείψανα τοῦ Μοναστηρίου καὶ συγκέντρωνε διάφορα χρηματικὰ ποσά. Σὲ μιὰ τέτοια περιοδεία συνελήφθη ἀπὸ ἑπτὰ ληστές, ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ τοῦ πήρανε τὰ ἅγια Λείψανα καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχε, τὸν δέσανε σ' ἓνα πλάτανο γιὰ νὰ γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων. Ἐκεῖνος μὲ τὴ βοή-

θεια τῆς Παναγίας καὶ τῆ χάρη τῶν ἁγίων Λειψάνων λύθηκε καὶ χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε γύρισε στὴν Κόνιτσα. Οἱ ληστές συνέχισαν τὸ ἐγκληματικὸ ἔργο τους. Ἐκάναν ἐπίθεση στὸ χωριὸ Μόλιστα ἀπ' ὅπου ἐκδιώχτηκαν καὶ στὴν προσπάθειά τους νὰ περάσουν τὸν Σαραντάπορο ποταμὸ πνίγηκαν ὅλοι τους. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες βρέθηκαν τὰ πτώματά τους ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς τῆς Βράνιστας (σημ. Τράπεζα) καθὼς καὶ ὅλα ὅσα εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸν ἠγούμενο. Τὸ γεγονός προξένησε μεγάλη ἐντύπωση καὶ μὲ ἄκρα εὐλάβεια ἐπέστρεψαν τὰ ἅγια Λείψανα στὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἔδωσε γερὸ χτύπημα στὸ «Περιολάκι τῆς Παναγίας» ἦταν τὸ κάψιμό του ἀπὸ τοὺς βάρβαρους καὶ ἀνίερους Γερμανοὺς τὸν Αὐγούστο τοῦ 1943. Οἱ ἐπιδρομεῖς δὲν σεβάστηκαν οὔτε τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου, οὔτε τοὺς ἁθῶους ποὺ εἶχαν καταφύγει ἐκεῖ. Πυρπόλησαν τὸ Μοναστήρι χωρὶς ὅμως ἡ Παναγία νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ὀλοκληρωτικὴν του καταστροφή. «Τὸ κατανυκτικὸ ἐκκλησιάκι διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος μὲ τὴν θεῖαν δύναμιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ γρέντα στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ ἱεροῦ νάρθηκα» (23) καθὼς εἰσερχόμεθα σ' αὐτόν.

Ἀπὸ τὸ 1923 τὸ Μοναστήρι ἔμεινε σχεδὸν χωρὶς μοναχοὺς. Ἐμφανίζονται δυὸ καλογριές, ὕστερα ὁ πατήρ Γερμανὸς καὶ ὁ πατήρ Γεράσιμος Σχίζας (24). Κατόπιν ὁ ἔγγαμος ἱερέας Θωμᾶς, ποὺ ἀνέλαβε ἔπειτα τὴν ἐνορία τῆς Κορίτσας (σημ. Καλλιθέα). Μετὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸ Μοναστήρι «ἔμεινε ἐπὶ ἀρκετὰ χρόνια ἄνευ ὕλακος μοναχοῦ καὶ ἔτσι σιγὰ - σιγὰ ἄρχισε νὰ ἐρημοῦται» (25).

Ἀπὸ τὸ 1950 καὶ δῶθε διάφοροι φιλόθρησκοι χριστιανοὶ ποὺ πονοῦν τὸ Στόμιο, συνεισφέρουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ ἀνοικοδομηθοῦν τὰ ἐρειπωμένα ἀπὸ τὴν πυρκαγιὰ κελλιά. Τὸ ἔτος μάλιστα 1958 ἡ Παναγία ἔστειλε στὸ Μοναστήρι Της τὸν εὐλαβέστατο μοναχὸ π. Παῖσιο (Ἐζνεπίδην), ὁ ὁποῖος μὲ ἔνθεο ζῆλο ἄρχισε τὴν ἀνοικοδόμηση βοηθούμενος ἀπὸ πολλοὺς χριστιανοὺς (26). Ὅ,τι βλέπουμε σήμερα στὸ Μοναστήρι φέρνει τὴ σφραγίδα τῆς ἐργατικότητος καὶ φροντίδος τοῦ π. Παΐσιου. Θὰ μπορούσαμε στὸ σημεῖο τοῦτο νὰ ἀναφέρουμε πολλὰ γιὰ τὴν ἁγία βιοτή του, τὴ φροντίδα του γιὰ τὸ Στόμιο, τὸν ἐτοιμασμένον τάφο του, τὸ ξυλουργικὸ ἐργαστήριό του καὶ τὴν αἰφνιδιαστικὴ ἀναχώρησή του ἀπὸ τὸ ἀγαπη-

μένο του Μοναστήρι στο οποίο παρέμεινε πέντε χρόνια. Τὰ ἀποσιωποῦμε ὅμως γιὰ εὐθετώτερο χρόνο (27).

4. ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΙ

Παραθέτουμε στὴ συνέχεια ἑλλιπῆ κατάλογο ἡγουμένων καὶ μοναχῶν, πού διετέλεσαν στὸ Μοναστήρι γιὰ πολὺ ἢ λίγο χρονικὸ διάστημα. Παρ' ὅλη τὴν προσπάθεια δὲν μπορέσαμε νὰ καθορίσουμε χρονολογικὰ τὴν ἀφίξη καὶ ἀναχώρηση ἢ κοίμηση τοῦ καθενός, γιὰτὶ δὲν σώζεται κανένα ἐπίσημο σχετικὸ βιβλίο τοῦ Μοναστηριοῦ. Οἱ χρονολογίες πού σημειώνονται μᾶς πληροφοροῦν τὸ πότε περίπου διετέλεσε ὁ καθένας στὸ Στόμιο. Ἐδῶ κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρουν τὰ ὀνόματα γιὰ νὰ τὰ ἔχη στὴ διάθεσή του ὁ ἐκάστοτε λειτουργὸς τοῦ Μοναστηριοῦ προκειμένου νὰ τὰ μνημονεύη στὶς θεῖες Λειτουργίες. Ὅπωςδήποτε ἓνας σημαντικὸς ἀριθμὸς στομιωτῶν μοναχῶν μᾶς εἶναι ἄγνωστος.

α') Ὁ Ἱερομόναχος Ἰωαννίκιος, στὸ «Παλιομονάστηρο». Σώζεται ἐνθύμησή του στὸ τέλος Εὐχολογίου, ἐκδόσεως Νικ. Γλυκῆ, μὲ χρονολογία 1724.

β') Κύριλλος ὁ νεοφώτιστος, στὸ «Παλιομονάστηρο» τὸ 1771.

γ') Ἡγούμενος Κωνσταντῖνος στὸ «Παλιομονάστηρο» καὶ κτίτωρ τῆς Μονῆς Στομίου, 1774.

δ') Ἡγούμενος Παῖσιος. Στὶς 23 Μαΐου τοῦ 1778 ὑποδέχθηκε τὸν ἀρχιερέα Κονίτσης Παῖσιον πού ἐπισκέφθηκε τὴν Μονή.

ε') Ἱερομόναχος Βησσαρίων, 1785. Σώζονται δύο ἐνθυμήσεις του πού ἀναφέρονται στὸν πόλεμο «μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κούρτ Πασᾶ» πού ἐγίνε στὴν Κόνιτσα (28).

στ') Μοναχὸς Ἀνθιμος, 1886. Στὶς 27 Ἰουλίου τοῦ ἴδιου ἔτους χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Παῖσιο.

ζ') Πατὴρ Κύριλλος, 1791.

η') Πατὴρ Χρῦσανθος, 1791.

θ') Ἡγούμενος ὄσιος Μαρούδης, 1793. Λαμπρὴ ἐποχὴ τῆς Μονῆς μὲ μεγάλη ἀδελφότητα ἀγίων ἀσκητῶν.

ι') Ἡγούμενος Παγκράτιος.

ια') Μοναχὸς Παῖσιος, 1827.

ιβ') Ἡγούμενος Γρηγόριος Χαλῶρτης ἢ Πεκλαρί-

της, 1843 - 1851. Ὁ δεινοπαθήσας ἀπὸ τοὺς ληστές. ἤρθε ἀπὸ τὸ Μοναστήριον τῆς Στράτσιανης (σημ. Πύργος). Στὶς μέρες τοῦ τὸ Στόμιον «ἀπέκτησε σχεδὸν τὴν παλαιὰν εὐκλειαν».

ιγ') Πατὴρ Ἰωαννίκιος ὁ Γκριζμπανίτης, 1855 - 1859.

ιδ') Παπα Σταῦρος Ζησιάδης, 1862. Ἐφημέριος Κονίτισης λειτουργεῖ καὶ στὴ Μονή.

ιε') Ἡγούμενος Γεράσιμος, 1867 - 1889. Χρημάτισε δάσκαλος στὰ Γρεβενὰ καὶ ὑποτακτικὸς τοῦ π. Γρηγορίου Χαλῶρτη.

ιστ') Ἡγούμενος Γαβριήλ, 1880 - 1890.

ιζ') Ἡγούμενος Συμεών.

ιη') Ἡγούμενος Καλλίνικος, 1890 - 1900. Καταγό-

Τοπία τοῦ Στομίου

ταν ἀπὸ τὸ χωριὸν Ἅγιος Νικάνωρ Κονίτισης.

ιθ') Πατὴρ Γεράσιμος ὁ κουτσὸς καὶ γριούλα Μπούνω. Σύγχρονοι τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου.

κ') Ἡγούμενος Βασίλειος, 1900 - 1923. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Ζέρμα (σημ. Πλαγιά) Κονίτισης.

κα') Οἱ μοναχὲς Ἄννα ἡ βουβὴ καὶ Ἄννα ἡ πεθερὰ τοῦ Χρήστου Νέκου.

κβ') Πατὴρ Γερμανός. Ἀπὸ τὸ Παλιοσέλι Κονίτισης. Παρέμεινε ἕξι μῆνες.

κγ') Πατὴρ Γεράσιμος Σχίζας, 1932 - 1934. Κατα-

γόταν από τὸ Λαχανόκαστρο Πωγωνίου.

κδ') Πατήρ Θωμάς. Ἐγγαμος ἱερέας πὺ ἐξυπηρετοῦσε τὸ Μοναστήρι καὶ ἔμεινε σ' αὐτὸ οἰκογενειακῶς.

κε') Παπα Παῦλος Παπαθεμιστοκλέους καὶ παπα Δημήτρης Μάνθος. Διωρισμένοι ὡς ἐπίτροποι τῆς Μονῆς ἀπὸ τὸ 1956 ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Κονίτισης Δημήτριο.

κστ') Πατήρ Παῖσιος Φιλοθεΐτης, 1958 - 1962. Πρόκειται γιὰ τὸν εὐλαβέστατο κονιτιώτη μοναχό, κατὰ κόσμον Ἄρσένιο Ἐζνεπίδη, υἱὸ τοῦ Προδρόμου.

5. ΘΑΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Στὸ στόμα τῶν εὐλαβῶν κατοίκων τῆς Κονίτισης διασώζονται παραδόσεις καὶ θαύματα πὺ σχετίζονται μὲ τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Στομιώτισσας. Σὰν προφορικὴ παράδοση πὺ εἶναι ἔχουν τὸ μειονέκτημα τῆς ὑπερβολῆς. Ὁ λαὸς πὺ ρέπει πρὸς τὶς διηγήσεις καὶ τὶς παράξενες ἱστορίες, ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ κάτι, ἐπιστρατεύει τὴ φαντασία του καὶ πολλές φορές πλουτίζει τὴν ἱστορία μὲ μύθους. Αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀπορρίψουμε τὴν παράδοση. Κἀτι τέτοιο θὰ ἦταν ἐγκληματικὸ καὶ θανάσιμο, ὅμοιο μὲ τὸ κόψιμο τῆς ρίζας ἐνὸς δέντρου. Χρειάζεται ὅμως, ὅταν τὴν χρησιμοποιοῦμε καὶ συμβουλευόμαστε, νὰ τὴν ἀποκαθαίρουμε ἀπὸ τὰ πρόσθετα στοιχεῖα πὺ τῆς φόρτωσαν οἱ αἰῶνες καὶ ὅπωςδήποτε νὰ μὴ στηρίζουμε ἀποκλειστικὰ σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία. Πρέπει νὰ διευκρινίσουμε ὅτι τὰ θαύματα πὺ διηγοῦνται σοβαροὶ καὶ θεοφοβούμενοι ἄνθρωποι, πὺ ἐνδεχομένως νὰ εὐεργετήθηκαν κίόλας ἀπ' αὐτά, εἶναι ἐπιβεβλημένο νὰ τὰ δεχώμαστε ἀνεπιφύλακτα. Τὸ θαῦμα δὲ χωράει στὸ τετραγωνικὸ μυαλό μας. Τὸ βιώνουμε μὲ τὴν πίστη.

Σημειώνουμε παραδόσεις καὶ θαύματα πὺ διηγοῦνται οἱ γεροντότεροι ἄνθρωποι τῆς περιοχῆς. Ἐχουν χάρη καὶ φανερῶνουν ὅτι ἡ Στομιώτισσα Παναγία εἶναι θαυματουργός. Τὰ θαύματα πὺ ἀναφέρουμε εἶναι παλιότερης ἐποχῆς, τότε πὺ ἡ πίστη ἦταν θερμότερη καὶ οἱ χριστιανοὶ εὐλαβοῦντο τὴν Παναγία ὡς κοινὴ Μητέρα ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

α) Κοντὰ στὸ Μοναστήρι βρίσκεται ἡ βρύση τῆς Λεπτοκαρυᾶς, πὺ μέχρι τὸ 1978 ἀποτελοῦσε τὴ μοναδικὴ πηγὴ ἀπ' ὅπου μπορούσες νὰ πάρῃς νερό. Σήμερα

βέβαια ἔχει φθάσει ἐκεῖ ἄφθονο νερὸ ἀπὸ ψηλότερα (29). Ἡ παράδοση λέγει ὅτι ὅταν ἡ βρύση τῆς Λεπτοκαρυᾶς τὸ Νοέμβριο καὶ ὅλο τὸ χειμῶνα ἔχει μπόλικο νερό, θὰ εἶναι μεγάλη ἀκρίβεια στὸν κόσμο. Ἀντίθετα ὅταν τὸ νερὸ λιγοστέψη ἢ καὶ χαθῆ ἀκόμη, θὰ εἶναι μεγάλη φτήνεια (30).

β') Τὴ δεκαετία 1880 - 1890 ἠγούμενος στὸ Μοναστήρι ἦταν ὁ π. Γαβριήλ, πού διατηροῦσε ἀρκετὰ γιδοπρόβατα καὶ βόδια. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δροῦσε στὴν περιοχὴ τῆς Κονίτισης ἕνας λήσταρχος πού λεγόταν Νταβέλης. Αὐτὸς πολλές φορές ἐρχόταν σὲ συμπλοκὴ μὲ τοὺς Τούρκους κατακτητὲς. Κάποια μέρα πού τὸν εἶχαν περικυκλώσει οἱ Τοῦρκοι καὶ πολεμοῦσε μὲ γενναιότητα, τοῦ ἔφυγε ὁ ἀχώριστος σύντροφός του: τὸ χρυσοστολισμένο μανάρι του. Ἀπὸ τὸ τουφεκίδι φοβήθηκε τὸ ζῶο καὶ ἀνταμώθηκε μὲ τὰ πρόβατα τοῦ Μοναστηριοῦ. Ὁ τσοπάνος σὰν τὸ εἶδε πῆρε μιὰ ἀρμαθιὰ φλουριά ἀπ' τὶς πολλές πού εἶχε κρεμασμένες στὸ λαιμό καὶ τὰ κέρατά του καὶ τὰ παρουσίασε στὸ Μοναστήρι. Οἱ καλόγεροι εἶδοποίησαν τὸ λήσταρχο σχετικά. Ἐκεῖνος τ' ἄκουσε μὲ πολλὴ χαρὰ. Ἐπειδὴ δὲ πίστευε ὅτι ἡ Παναγία τὸν προστατῆε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔστειλε εἶδηση στὸ Μοναστήρι νὰ κρατήσουν τὰ φλουριά καὶ νὰ τοῦ στείλουν μόνο τὸ μανάρι, πράγμα πού ἔγινε. Οἱ καλόγεροι μὲ τὴ δωρεὰ αὐτὴ διόρθωσαν καὶ ψήλωσαν τὴ μάντρα τοῦ Μοναστηριοῦ.

γ') Μπροστὰ ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα περίπου χρόνια ἕνας καλόγερος εἶχε βγεῖ περιοδεῖα σὲ διάφορα μέρη μὲ σκοπὸ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ Μοναστηριοῦ. Ὅταν γύριζε, στὴν τοποθεσία Κακὴ Σκάλα, πού εἶναι βραχώδης καὶ κρημνώδης, παραφύλαγαν μερικοὶ ληστὲς γιὰ νὰ τοῦ πάρουν τὰ χρήματα. Ὁ καλόγερος ἀνηφόριζε καβάλλα στὸ ἄλογό του. Ξαφνικὰ τὸ ζῶο σταμάτησε. Κάτι συνέβαινε. Ὁ καλόγερος ἀνυποψίαστος τὸ χτυποῦσε νὰ προχωρήσει, ἐκεῖνο ὅμως καρφώθηκε στὴ θέση του χωρὶς νὰ κἀνῃ οὔτε ἕνα βῆμα μπρός. Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ ἀναβάτη του νὰ προχωρήσει τὸ ἄλογο λοξοδρόμησε στὰ δεξιά, σκαρφάλωσε στὰ βράχια καὶ ἀπὸ ἄλλο μέρος ἔφθασε στὸ Μοναστήρι. Ἔτσι ὁ καλόγερος ξέφυγε τὸν κίνδυνο ἀπὸ τοὺς ἐνεδρεύοντες κακοποιούς.

δ') Μιὰ φορὰ πάλι συμμορία ληστῶν ἔφθασε στὸ Μοναστήρι μὲ σκοπὸ νὰ τὸ λεπλατήσουν. Τότε ἀσκή-

τευε ἐκεῖ ἓνας θεοφοβούμενος ἱερομόναχος. Οἱ κακοποιοὶ ἄρχισαν νὰ περιπαίξουν τὸν καλὸ μοναχὸ καὶ νὰ βλασφημοῦν τὴν θεοτόκο Μαρία. Ἐκεῖνος τοὺς συμβούλευε πατρικὰ μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ στὸν ἴσιο δρόμο τοῦ Χριστοῦ. Μάταια ὅμως. Τοῦ δῆλωσαν πῶς μό-

Μέρος τοῦ εὐλόγλυπτου τέμπλου

νο ἂν δοῦν θαῦμα θὰ πιστέψουν στὰ ὅσα τοὺς λέγει. Ὁ ἱερομόναχος, σιωπηλὸς καὶ προσευχόμενος ἔνδον, τοὺς ἐτοίμασε τὸ καλύτερο φαγητὸ ποὺ μπορούσε, προσφέροντάς τους καὶ ἄφθονο κρασί ἀπ' τὰ ἀμπέλια τοῦ Μοναστηριοῦ. Οἱ ληστὲς παρ' ὅλη τὴ φιλοξενία ἐπέμειναν νὰ δοῦν θαῦμα. Γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσουν τοῦ εἶπανε νὰ γεμίσι μιὰ κούπα μὲ κρασί καὶ νὰ τὴ ρίξῃ ἀπὸ τὸ Κακαταφίλι —ψηλὸς βράχος στὴν ἄκρη τοῦ Μοναστηριοῦ— κάτω στὸ ποτάμι. "Ἄν τὸ πρῶι τὴ βροῦνε γεμάτη θὰ πιστέψουν στὰ λόγια του, διαφορετικὰ θὰ τὸν τιμωρήσουν, βεβηλώνοντας καὶ τὸ «Περιβολάκι τῆς Παναγίας». Ὁ ἱερομόναχος ἀμίλητος ἔκανε ὅ,τι τοῦ εἶπαν. Γέμισε τὴν κούπα μὲ κρασί καὶ μὲ κρυφὴ πίστη ὅτι ἡ Παναγία θὰ κάνῃ τὸ θαῦμα Της, τὴν ἔρριξε στὸ γκρεμό. Ἡ νύχτα πέρασε μὲ ἀγωνία. Ὅλοι τὸ πρῶι κατέβηκαν στὸν ποτάμι. Ληστὲς καὶ καλόγερος. Ἐψαξαν γιὰ τὴν κούπα καὶ μὲ ἔκπληξη τὴν βρήκανε ὄρθια πάνω σ' ἓνα θεόρατο βράχο. Ἡ στιγμή ἦταν συγκλονιστική. Ὁ ἱερομόναχος δοξολογοῦσε τὸ θεὸ καὶ τὴν Παναγία. Οἱ κακο-

ποιοί με βαθειά συναίσθηση τῆς ἀμαρτωλότητός τους ζήτησαν συγχώρηση. Μὲ τὸ κρασί τῆς κούπας ὁ ἱερομόναχος ἔκανε θεία Λειτουργία καὶ κοινώνησε τοὺς μετανοήσαντες πρώην ληστές! Τὸ διπλὸ θαῦμα εἶχε γίνει (3).

“Ὅλα ὅσα προαναφέραμε καὶ ἄλλα ποὺ εἶναι σκορπισμένα στοὺς εὐλαβεῖς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς καὶ παραδίδονται ἀπὸ τοὺς γερόντους στοὺς νεώτερους ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη, φανερῶνουν ὅτι καὶ στὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου ἢ Παναγία μας θαυματουργεῖ προστατεύοντας καὶ θεραπεύοντας ὅλους ποὺ προσέρχονται στὸ ἱερό Της Περιβολάκι με πίστη ἀταλάντευτη (32).

6. ΕΡΗΜΩΣΗ

“Ὅση χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση μᾶς δίνει ἡ προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψη στὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου, ἄλλη τόση θλίψη μᾶς προξενεῖ ἡ σημερινὴ ἐρήμωσή του. Πάντοτε ἀνεβαίνουν ἐκεῖ φιλήσυχοι προσκυνητὲς γιὰ νὰ γαληνέψῃ ἡ ψυχὴ τους, γιὰ νὰ ἀναπέμψουν στὴν Παναγία τὴ Στομιώτισσα τὴ δακρυσμένη δέσπῃ τους καὶ γιὰ νὰ προσφέρουν στὰ πόδια Της τὸ τάμα τους. “Ὅμως ἡ πίκρα εἶναι μεγάλη γιατί σήμερα δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ οὔτε ἓνας μοναχός! Καὶ γι’ αὐτὸ ὅλοι προσθέτουν στὴν προσευχὴ τους καὶ τοῦτο τὸ αἶτημα: Νὰ στείλῃ ἡ Στομιώτισσα στὸ Περιβολάκι τῆς τουλάχιστον ἓνα «φύλακα» μοναχό.

Ποῦ ὀφείλεται ἡ κατὰ καιροὺς ἐρήμωση τοῦ Μοναστηρίου; Εἶναι ἓνα ἐρώτημα ποὺ ἀπασχολεῖ πολλοὺς. Κατὰ τὴ γνώμη μας τρεῖς κυρίως εἶναι οἱ αἰτίες:

α') Ἡ ἄγνοια τοῦ μοναχισμοῦ ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἡπειρο Δύσκολα στὸν τόπο μας παρουσιάζονται νέοι ποὺ νὰ ἐπιθυμοῦν τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο τῶν μοναχῶν, νὰ ἐκλέγουν γιὰ τὴ ζωὴ τους τὸν «δρόμο τῶν ἀσκητῶν». Οἱ Ἡπειρωτὲς δὲν γνωρίζουν πολλὰ πράγματα γιὰ τὸ μοναχικὸ βίο. Παρ' ὅλο ποὺ τοὺς διακρίνει βαθειὰ θρησκευτικότητα δὲν ἔχουν ὀρθὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἀγγελικὴ βιοτὴ τῶν μοναζόντων. Τοῦτο σημειώνει καὶ ὁ π. Παῖσιος σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν γράφοντα (33). Γι' αὐτὸ στὴν Ἡπειρο γενικὰ δὲν συναντοῦμε ἀκμάζοντα Μοναστήρια.

β') Ἡ βουλιμία τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχόντων. Παλιότερα ἢ

κτηματική περιουσία τῆς Παναγίας ἦτανε σημαντική. Ξεπερνοῦσε τὰ διακόσια πενήντα στρέμματα. Τὸν τελευταῖο αἰῶνα ἡ ἀρπακτική διάθεση τῶν διαφόρων ἀρχόντων τοῦ τόπου εἶχε κορυφωθεῖ. Πολλὰ κτήματα μὲ διάφορα προσχήματα καὶ ψευδεῖς δικαιολογίες ἔγιναν περιουσία ἀθεόφοβων ἀνθρώπων. Τὴν ἱεροσυλία συμπλήρωσε καὶ ἡ δήμευση μεγάλου μέρους τῆς υπόλοιπης κτηματικῆς περιουσίας ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ Κράτος πού ἔγινε τὸ 1954.

Ἐπίσης πολλές φορές οἱ ἐκάστοτε Μητροπολίτες ἔβλεπαν τὸ Μοναστήρι σὰν οἰκονομικὸ πόρο τῆς Μητροπόλεώς τους καὶ διαχειρίζονταν ἐκεῖνοι τὰ ἔσοδά του ὅπως ἤθελαν, ἀγνοώντας ἢ καὶ φθονώντας τοὺς μοναχοὺς.

Εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ὅσα σημειώνουν οἱ μοναχοὶ σχετικὰ μὲ τὰ κτήματα τοῦ Μοναστηριοῦ. Ἡ περίπτωση τοῦ ἡγουμένου Γρηγορίου Χαλῶρτη εἶναι διαφωτιστική. Ἐνῶ ἐργάστηκε πολὺ γιὰ τὸ Στόμιο, ἀναγκάστηκε τελικὰ νὰ φύγῃ, γιατί οἱ πρόκριτοι τῆς Κονίτισης τοῦ ἀφαίρεσαν τὰ εἰσοδήματα τῶν χωρῶν τοῦ κάμπου. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν π. Ἰωαννίκιο τὸν Γκριζμπανίτη καὶ τὸν π. Γεράσιμο, πού ἦταν καὶ δάσκαλος. Εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐνθύμησις τοῦ τελευταίου σὲ Παρακλητικὴ τοῦ 1857. Τὴ μεταφέρομε ἐλαφρῶς διορθωμένη:

«Ἔτος 1879, Ὀκτωβρίου 28.

Σημειῶνω τὸν καιρὸν ὅπου ἔλαβα τὸ ἡγουμενεῖον εἰς τὴν Μονὴν ταύτην. Πρῶτον ἐχρημάτισα ὑποτακτικὸς εἰς Γρηγόριον Πεκλαρίτην χρόνους ἕνδεκα. Ἐπειτα φύγαμιν μὲ τὸν γέροντά μου ὅλοι. Ἐγὼ ἐχώρισα τὸ ἄλλον ἔτος καὶ πῆγα εἰς Τρεβενὰ καὶ ἐχρημάτισα εἰς ἓν χωρίον διδάσκαλος τέσσερα ἔτη μὲ μισθὸν γρόσια 1.800 κατ' ἔτος καὶ τὴν ζωοτροφίαν μου. Ἐπειτα κατέβηκα εἰς Τρίκαλα εἰς ἓν χωρίον διδάσκαλος ἔτη ἕξι.

Ἐδῶ (στὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου) ἐστάθησαν τρεῖς καὶ τέσσερις ἡγούμενοι εἰς αὐτὰ τὰ χρόνια καὶ ἀπὸ πολλὰς αἰτίας ὅλοι ἔφυγαν διὰ νυκτός.

Οἱ πολῖται ἐνθυμήθησαν ἐμὲ καὶ κατέπεισαν τὸν ἀρχιερέα Γερμανὸν (34) καὶ ἔστειλε γράμμα εἰς ἐμὲ μὲ ὑπογραφὰς πολλὰς τῶν πολιτῶν διὰ νὰ ἔλθω καθὼς καὶ ἦλθα τὸ ἔτος 1867 καὶ ἔλαβα τὸ ἡγουμενεῖον Ἀπριλίου 27.

Ἀλλά, φεῦ, ἐγελάστηκα διότι μὲ ἄφησαν τὸν κάμπου, ἡγουν τὰ χωράφια, τρία χρόνια, ἔπειτα τὰ ἔδωσαν σὲ καλλιεργητὲς καὶ

ἔπαιρναν τὰ χρήματα οἱ πολῖται ἐμὲ δὲ οὔτε ὄβολον δὲν ἔδιδαν. Ὑπέφερα καὶ ἐγὼ ἄλλα δέκα χρόνια μὲ μεγάλην δυσκολίαν. Δύο καὶ τρεῖς ἀναφορὰς ἔρριξα διὰ νὰ βάλουν ἡγούμενον ἄλλον καὶ νὰ βγάλουν ἐμένα. Δὲν ἔγινε νὰ ἀφήσουν μέρος τι τοῦ χωραφίου τοῦ κάμπου, δὲν ἐστάθη τρόπος. Τὸ τέλος ἐγύρεψα τοῦ σεβαστοῦ Δεσπότη νὰ μοῦ δώσῃ μία πανταχοῦσα (35) διὰ νὰ περιέλθω Γρεβενὰ καὶ Τρίκαλα ὅπου ἤμουν γνώριμος καὶ αὐτὸ δὲν τὸ ἐπέτυχα, δὲν ἠθέλησε νὰ μοῦ δώσῃ.

Βλέποντας καὶ ἐγὼ τὴν πολλὴν ἀμέλειαν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Διαβόλου ὅπου πασχίζει διὰ νὰ τὸ κλείσῃ (τὸ Μοναστήρι), φεῦ, ἀπεφάσισα σήμερον καὶ φεύγω χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κανεὶς.

Γεράσιμος ἡγούμενος Στομίου» (36).

γ') Ἡ ἀγριότητα τοῦ Στομίου. Τὸ Μοναστήρι εἶναι ἀπομονωμένο. Κατὰ τὴν περίοδο τοῦ χειμῶνα ἀποκόπτεται παντελῶς ἀπὸ τὴν Κόνιτσα. Ἐστὶ ἢ παραμονὴ σ' αὐτὸ γίνεται προβληματική. Παλιότερα μάλιστα ἦταν δύσκολη καὶ ἡ μεταφορὰ τροφίμων καὶ λοιπῶν χρειωδῶν. Τὸ χιόνι συχνὰ ἐπιδεινώνει τὴν κατάστασιν.

7. Η ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΣΤΟΜΙΩΤΙΣΣΑΣ

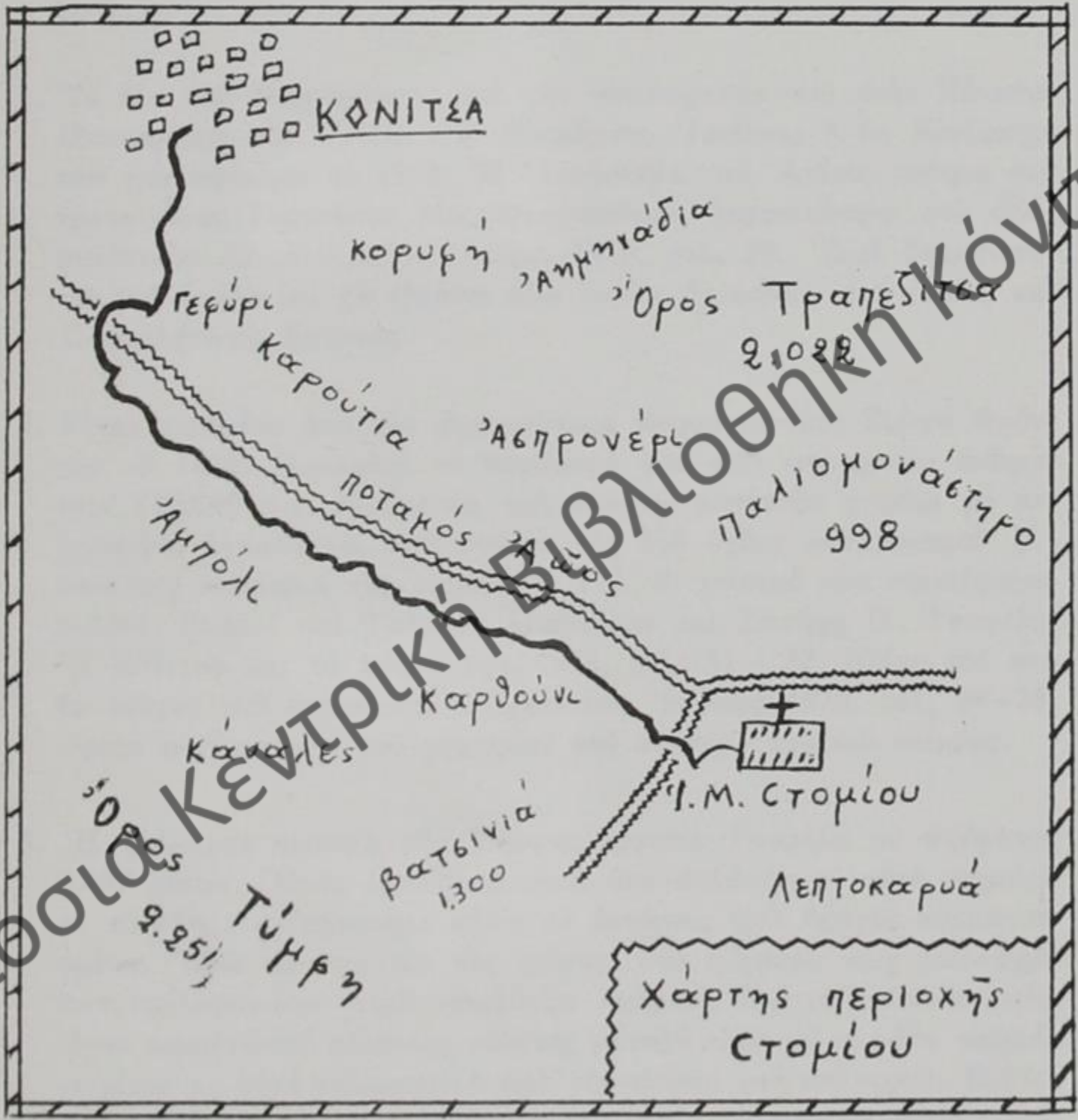
Τὸ Μοναστήρι τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου. Πλήθη κόσμου ἀπὸ τὴν Κόνιτσα καὶ τὴν γύρω περιοχὴ ἀνηφορίζουν κάθε χρόνο γιὰ τὴν πανηγυρὶ στίς 8 Σεπτεμβρίου. Εἶναι συγκινητικὸ τὸ θέαμα νὰ βλέπῃ κανένας τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὲς νὰ κρατοῦν μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ τὰ τάματά τους καὶ νὰ κατευθύνωνται στὴν Παναγία τὴ Στομιώτισσα. Οἰκογένειες οἰκογένειες, ομάδες ομάδες, ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἡλικιῶν, ἀπὸ παιδιὰ ἀμούστακα καὶ παρθένες κορασίδες μέχρι ἐνήλικες καὶ γέροντες, ἀψηφώντας τὶς δυσκολίες τοῦ δύσβατου δρόμου. Ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς τὸ Στόμιο σφύζει ἀπὸ κόσμον. Οἱ προσκυνητὲς προσφέρουν τὰ δῶρα τους: λάδι, ἀνάμα, λαμπάδες καθαρὲς καὶ καλοζυμωμένα πρόσφορα. Μὲ ζωγραφισμένη τὴν ἱκανοποίησιν στὸ πρόσωπό τους, ποὺ βγῆκαν καὶ ἐκείνη τὴ χρονιά στὸ Στόμιο, διανυκτερεύουν ἐκεῖ καὶ μὲ κατάνυξιν παρακολουθοῦν τὸν Ἑσπερινὸ καὶ τὴν ἄλλην μέρα τὴν πανηγυρικὴν θείαν Λειτουργίαν. Πολλοὶ προσκυνη-

τές ανεβαίνουν στο Στόμιο τὸ πρωί, «ὄρθρου βαθέος».

Ἡ πανήγυρι θὰ ἔπαιρνε, βέβαια, πνευματικώτερο χαρακτήρα, ὅταν θὰ ὑπῆρχε ἐκεῖ μοναχικὴ ἀδελφότητα, πὺ θὰ ζωοποιούσε τὸ ἔρημο «Περιολάκι τῆς Παναγίας» καὶ δὲν θὰ ἐπέτρεπε τὴν λαϊκοποίηση τῆς Ἱερᾶς μνήμης Της (37). Διατηροῦμε ὅμως τὴν ἐλπίδα πὺς ἡ Παναγία θὰ βρῆ γιὰ τὸ Μοναστήρι Της τὸν «φύλακα μοναχό», τὸ σοφὸ γέροντα, πὺ θὰ προσελκύσει καὶ ἄλλους στὴν ἰσάγγελη ζωὴ τοῦ μοναχισμοῦ. Τότε καὶ τὸ πνευματικὸ ὄφελος θὰ εἶναι πολὺ μεγάλο στοὺς κατοίκους τῆς Κονίτσας, πὺ ἰδιαίτερα σεμνύνονται γιὰ τὴν Στομιώτισσα καὶ βαθειὰ τὴν εὐλαβοῦνται.

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Τὸ βίο τοῦ Νεομάρτυρος καὶ τὴν «ἐπιστροφή» του στὴν Κόνιτσα ἐξιστοροῦμε στὸ βιβλίο «Ὁ Νεομάρτυς Ἰωάννης ὁ ἐκ Κονίτισης» ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1979. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου, ποίημα τοῦ ὑμνογράφου Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, δημοσιεύτηκε στὸ «Ἐϋρυτανικὸν Λειμωνάριον», Ἀθήνα 1979, σελ. 39. Ἐκεῖ δημοσιεύεται καὶ ἕτερα ἐπὶ τῇ εὐρέσει τῶν ἱερῶν Λειψάνων του καθὼς καὶ Παρακλητικὸς Κανόνας.
2. Εἶναι χτισμένο ἀπὸ τὸν ἀρχιμάστορα πυρσογιαννίτη Ζιώγα Φρόντζο τὸ 1870. Προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ καὶ τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων (20X40 μ.). Πρόκειται γιὰ πέτρινο μονότοξο γεφύρι μὲ πελεκημένα ἀγκωνάρια, ποὺ ἐνώγει τίς δυὸ ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ἀώου στὸ τελείωμα τῆς χαράδρας. Γιὰ τὸ χτίσιμό του προσέφεραν πολλοί, Ρωμοὶ καὶ Τοῦρκοι. Παράβαλε καὶ Σωτῆρη Π. Τουφίδη, Ἡ Κόνιτσα καὶ τὰ χωριά της, 1978, σελ. 31 - 32. Βλέπε καὶ στὸ 6ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Ἀρμολοί», Ἰούνιος 1978, σελ. 34 - 35, ωραία φωτογραφία τοῦ γεφυριοῦ καὶ σύντομο σχετικὸ κείμενο.
3. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ τῆς Τύμφης λέγεται Γκαμήλα μὲ ὑψόμετρο 2.497 μέτρα. Ἕνας ὄρειβάτης μετὰ ἀπὸ ἀνάβαση σ' αὐτὴ σημείωσε τὰ ἑξῆς: «Περπατᾶμε πάνω σὲ ἐκτάσεις ἀπὸ βράχια κομματιασμένα. Ἐδῶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης, στὸ πέρασμα τῶν χιλιετηρίδων, σμίλεψαν ἓνα σωρὸ παράδοξα σχήματα· βράχια σχεδὸν ἐπίπεδα εἶναι κομμένα ἀπὸ αὐλακιᾶς κάθετες μεταξύ τους καὶ τὸ κάθε κομμάτι εἶναι κι αὐτὸ αὐλακωμένο ἀπὸ τὴν αἰώνια ροὴ τοῦ νεροῦ. Βιβλικὲς μεταβολὲς γίνονται συνέχεια στὸ τοπίο: Πελώριαι βράχοι ποὺ ἦρθαν ἀπὸ τίς κορυφὲς τῶν βουνῶν, ἔγιναν χίλια κομμάτια καὶ γέμισαν τίς πλαγιᾶς μὲ χιλιάδες τόννους χαλίκια. Βράχοι θρυψαλισμένοι ἀπὸ τὴν καταστροφικὴ μανία τῶν κεραυνῶν· σχισμὲς σὰν πηγᾶδια σὲ ξαφνιαζοῦν δῶ καὶ ἐκεῖ καὶ τὰ ἀλλόκοτα σχήματα ποὺ ἔχουν ὀρισμένες πέτρες σοῦ διεγείρουν τὴ φαντασία» (Σωτῆρη Π. Τουφίδη, Ἡ Κόνιτσα καὶ τὰ χωριά της, σελ. 75 - 76).

4. Δὲν βρέθηκαν ἀκόμη οἱ φιλόπονοι ιστοριοδίφες ποὺ θὰ μοχθήσουν, προκειμένου νὰ διαλύσουν τὴν ὁμίχλη ποὺ σκεπάζει πολλὰ Μοναστήρια τοῦ τόπου μας. Ἐνῶ γιὰ ἄλλα ἀσήμαντα πράγματα χύνεται ἄφθοно μελάνι, γιὰ τὰ ἱερὰ Μνημεῖα τῆς Πατρίδος μας γίνονται ἐλάχιστα πράγματα. Εἰδικώτερα στὴ Μητρόπολη Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ὑπάρχουν περίφημα Μοναστήρια γιὰ τὰ ὁποῖα ἐλάχιστα γνωρίζουμε. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ μερικά:

- Ἱερὰ Μονὴ Μακραλέξη στὴ Μουργκὰνα Πωγωνίου.
- Ἱερὰ Μονὴ Προδρόμου κοντὰ στὰ Φαραστανᾶ.
- Ἱερὰ Μονὴ Ἄβελ στὴ Βήσσανη.
- Ἱερὰ Μονὴ Γιουρχάν ἢ Ἱεροχίου ἐπίσης στὴ Βήσσανη.
- Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Ἀθανασίου στὸ Δελβινάκι.
- Ἱερὰ Μονὴ Γκούρας στὸ Ἀηδονοχώρι Κονίτσης.
- Ἱερὰ Μονὴ Προδρόμου στὸ Βομπλὸ Πωγωνίου.
- Ἱερὰ Μονὴ Ζέρμας στὸ ὁμώνυμο χωριὸ τῆς Κονίτσης.
- Ἱερὰ Μονὴ Μολίστης στὸ ὁμώνυμο χωριὸ τῆς Κονίτσης.
- Ἱερὰ Μονὴ Κλαδόρμης στὴ Φούρκα Κονίτσης.
- Ἱερὰ Μονὴ Ἰακώβου στὰ Δολιανᾶ.

Γιὰ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου Κονίτσης ὑπάρχει τὸ ὁμώνυμο βιβλίο τοῦ Σταύρου Ρηασιόπουλου, ποὺ παρουσιάζει τεκμηριωμένα ὅλη τὴν πολυκύμαντη ἱστορία τῆς Μονῆς. Ἐπίσης καὶ γιὰ τὴ Μονὴ Σωσίνου Παρακαλάμου ὑπάρχει ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ Λ. Βρανούση: Ἡ ἐν Ἠπειρῷ Μονὴ Σωσίνου, Ἀθήναι 1957

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ βιβλίο τοῦ Θεολόγου Φωτίου Γ. Οἰκονόμου: Ἡ ἐν Ἠπειρῷ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, Ἀθήναι 1971. Στὸ ἔργο αὐτὸ γίνεται καὶ λόγος γιὰ τὶς περισσότερες Μονὲς τῆς Μητροπόλεώς μας. Μὲ τὴν ἐργασία του αὐτὴ ὁ κ. Οἰκονόμου καταγράφει τὴν ὑπάρχουσα πτωχὴ βιβλιογραφία. Διαπιστώνει κανεὶς ὅτι τὸ κενὸ εἶναι πολὺ μεγάλο καὶ μόνο μὲ νέους ιστοριοδίφες θὰ μπορέσει νὰ καλυφθῆ, γιὰ νὰ ὁλοκληρωθῆ ἡ ἱστορία τῶν Μοναστηριῶν μας. Χρειάζεται πόνος, ἀπαιτοῦνται ἔξοδα καὶ προπαντὸς ὄρεξη γιὰ ἔρευνα. Δυστυχῶς μᾶς λείπουν οἱ ἄνθρωποι ποὺ νὰ ἔχουν μεράκι καὶ ἀγάπη γι' αὐτὲς τὶς δουλειές.

5. Ἀναστασίου Εὐθυμίου, Τὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου, σειρά ἄρθρων στὸ περιοδικὸ «Κόνιτσα», τεῦχος 3, Ἰούλιος 1962.

6. Αὐτόθι.

7. Βασιλείου Νικοπούλου, Ὁ πατὴρ Παῖσιος ὁ Φιλοθεΐτης ἢ Στομιώτης, βιογραφία στὸ περιοδικὸ «Κόνιτσα», τεῦχος 119 τοῦ 1972, σελ. 12.

8. Αυτόθι.
9. Αυτόθι.
10. Μοναχοῦ Παϊσίου, Σύντομον Χρονικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου, ἀνέκδοτο χειρόγραφο, σελ. 5.
11. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου, Τὸ Πάπιγκο, Θεσ - κη 1977, σελ. 89.
12. Αυτόθι.
13. Αυτόθι.
14. Σωτήρη Τουφίδη, ἔνθ. ἄν., σελ. 65.
15. Ἔχει γίνει συνήθεια στὶς πονηρὲς μέρες μας, πολλοὶ ἄνθρωποι νὰ τρέχουν σὲ ἐρημικοὺς τόπους μὲ σκοπὸ τὸ ξεφάντωμα. Ζητοῦν ἔρημο γιὰ χάχανα καὶ φωνές. Καὶ μὴ χειρότερα! Ὅχι σπάνια ἀνεβαίνουν καὶ στὰ ἁγιασμένα Μοναστήρια μας καὶ τὰ μολύνουν. Πηγαίνουν ἡμίγυμνοι, κουβαλοῦν τρῶφιμα χωρὶς νὰ νοιάζονται γιὰ τὶς καθιερωμένες νηστείες καὶ βάζουν τὰ δαιμονικὰ μαγνητόφωνα μὲ τὶς ἐκφυλισμένες ἀσχημίες τῶν συγχρόνων «καλλιτεχνῶν». Καὶ ἐκεῖ πού πρέπει νὰ ἀναπέμπονται στὸ Χριστὸ καὶ τὴν Παναγία δακρυσμένες δεήσεις, ἀκούγονται ἄτακτες φωνές. Εἶναι καὶ αὐτὸ σημεῖο τῶν καιρῶν. Ὁ Κύριος ἔρχεται ταχὺ μὲ φραγ-γέλιο!...
16. Ὁ π. Παῖσιος σημειώνει ὅτι τὰ μάρμαρα τὰ ἔστειλε στὸ Μοναστήρι, μετὰ ἀπὸ παράκλησή του, ὁ ἔφορος ἀρχαιοτήτων Σωτήριος Δάκαρης τὸ 1959.
17. Στὸ «Περιβολάκι τῆς Παναγίας» μᾶς εἶχε συγκεντρώσει τὸ καλοκαίρι τοῦ 1973 ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δρυινοπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτισης κ. Σεβαστιανός. Κάτω ἀπὸ τὶς πτέρυγες τοῦ Ἐπισκόπου ἤμαστε τότε δέκα πνευματικοὶ νεοσσοί, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους σήμερα ἔχουμε ἱερωθεῖ. Ἐκεῖ στὸ Στόμιο, «μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς» μᾶς ἔτρεφε ὅπως ὁ γονιὸς τὸ τέκνο του, μᾶς συγκινοῦσε θεοφιλῶς, μᾶς δυνάμωνε τὴν ἱερατικὴ κλίση. Κρεμόμαστε ἀπ' τὸ μελίρρυτο στόμα του πού μᾶς ζωντάνευε διάφορες ἱστορίες ἀπὸ τὸ Γεροντικὸ καὶ ἄλλα ἁγιοπνευματικὰ βιβλία. Ἦτανε εὐλογημένες μέρες.

18. Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παϊσίου, 'Ενθυμήσεις Μονῆς Στομίου, στήν «'Ηπειρωτική 'Εστία», τεύχος 50 τοῦ 1956, σελ. 561.
19. Γιὰ τὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει ἀξιόλογη βιβλιογραφία. Ὅ,τι ἔχει γραφεῖ μέχρι τώρα εἶναι πολύτιμο, πλὴν ἑλλιπές. Δὲν σώθηκαν βιβλία καὶ κειμήλια. Οὔτε ἐπίσης καὶ ἀρχεῖο. Ἔτσι δὲν ἔχουμε στὴ διάθεσή μας πηγές.
20. Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παϊσίου, ἔνθ. ἀν., σελ. 562.
21. Μοναχοῦ Παϊσίου, ἔνθ. ἀν., σελ. 9.
22. Γιὰ τὸν ἱερομόναχο Χρῦσανθο Λαῖνὰ καὶ τὸ χειρόγραφόν του γίνεται λόγος στὸ ἐπίμετρο τοῦ παρόντος. Ὁ π. Παῖσιος ὀνομάζει τὸν Χρῦσανθο «ἀγία ψυχή».
23. Μοναχοῦ Παϊσίου, ἔνθ. ἀν., σελ. 19.
24. Ὁ πατὴρ Γεράσιμος χρημάτισε ἡγούμενος τοῦ Μοναστηριοῦ μισθοδοτούμενος ἀπ' αὐτό. Σὲ διαχειριστικὸ φάκελλο σώζονται ἀποδείξεις εἰσπράξεως.
25. Μοναχοῦ Παϊσίου, ἔνθ. ἀν., σελ. 18 - 19.

Τὸ ἔτος 1922 ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος Κονίτισης μὲ ἐκκλησίᾳ του «Πρὸς τὰ ἀπανταχοῦ τέκνα τῆς εὐάνδρου 'Ηπείρου» γιὰ τὴ συντήρησιν τῆς Μονῆς, γράφει μεταξὺ ἄλλων:

«'Η περιώνυμος καὶ θαυμαστὴ Μονὴ Στομίου τῆς πόλεως ἡμῶν Κονίτισης, ἡ πασίγνωστος τὸσον εἰς τὸν 'Ηπειρωτικὸν κόσμον ὅσον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας διὰ τε τὴν θρησκευτικὴν αὐτῆς δύναμιν καὶ διὰ τὴν μαγικὴν καὶ ρομαντικωτάτην τοποθεσίαν της, ἡ ἀρίστη καὶ ἐξόχως θαυμαστὴ αὕτη ἐκδρομὴ τοῦ Κονιτσιώτου καὶ πλείστων ξένων περιηγητῶν, περὶ ἧς τόσαι καὶ τόσαι ποικίλαι φωτογραφίαι ἐκυκλοφόρησαν, τὸ ἀρχαῖον τοῦτο θρησκευτικὸν ἴδρυμα, ὅπερ κατὰ καιροὺς ἔσχε διαφόρους περιπετείας καὶ ἄς ὡς ἐκ θαύματος διεσκέλισε διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τοῦ μεγάλου θρησκευτικοῦ ζήλου τῶν ἐκάστοτε ἀναλαμβάνόντων τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ ἱερομονάχων καὶ ἐπιτρόπων, ὑπέπεσε πάλιν εἰς νέαν περιπέτειαν συνεπεία τῆς ὁποίας ἐπόμενον ἦτο νὰ καταστραφῇ, ἂν μὴ ἡ Θεία Δύναμις ἡ πάντοτε προστατεύουσα τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν παρουσίαζε νέον ἐπίτροπον ρέκτην καὶ προθυμότατον τὸν ἔντιμον κ. Χρ. Νέκον ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν, ὅστις ἐντολῇ τῆς Α.Σ. τοῦ Μη-

τροπολίτου ἡμῶν Σπυρίδωνος καὶ τῆ συμπράξει τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἀνέλαβε μετὰ προθυμίας καὶ παραδειγματικῶς ζήλου νὰ συγκαταστήσῃ καὶ περισώσῃ τὸ καταρρέον τοῦτο Μοναστήριον καὶ καταρτίσῃ αὐτὸ ἐκ νέου ἀντάξιον τῆς ἀρχαίας φήμης του».

26. Τὸ ἐρειπωμένον πιά κελλὶ πού βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολο τοῦ Μοναστηριοῦ τὸ ἔκτισε ὁ Βασίλειος Βαγενᾶς, βοηθούμενος γιὰ τὴ στέγη του καὶ ἀπὸ τοὺς ὑλοτόμους Γερασαίους.

Τὸ καλογερικὸ δωμάτιο καὶ ἡ κουζίνα χτίστηκαν τὸ 1956 με φροντίδα τῶν διωρισμένων ἐπιτρόπων πρεσβυτέρων Παύλου Παπαθεμιστοκλέους καὶ Δημητρίου Μάνθου, καὶ τῶν λαϊκῶν Ἡρακλῆ Παπαχρηστίδη, Κωνσταντίνου Τζιάλλα καὶ Βασιλείου Βαγενᾶ.

Τὸ ἴδιο ἔτος «ἡ εὐλαβεστάτη κυρία Αἰκατερίνη Ρούση» ἔχτισε συνέχεια τοῦ καλογερικοῦ δωματίου δύο ωραῖα δωμάτια με ὑπόγεια. Ὁ π. Παῖσιος γράφει γιὰ τὴν Αἰκατερίνη Ρούση τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἀγία αὐτὴ ψυχὴ δὲν ἔπαυσε νὰ με βοηθῇ».

Τὸ ἔτος 1957 ὁ Δημήτριος Δούκας τοῦ Βασιλείου ἔκτισε τὸ μεγαλοπρεπέστατο δωμάτιο, τὸ ὁποῖο πρωτοσυναυτοῦμε μπαίνοντας ἀπὸ τὴν πύλη ἀριστερά».

Δυὸ χρόνια ἀργότερα ὁ π. Παῖσιος ἔκτισε τὸ κελλάκι του καὶ ἐπιδιόρθωσε τὴ στέγη τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ρεῖθρα, ἔκανε τὴ στέρνα στὸν ἱερὸ νάρθηκα, τὰ στασίδια, ντουλάπια κ.λ.π.

«Τὸ ἔτος 1960 ἔγιναν οἱ τοῖχοι μεταξὺ δωματίου κυρίου Δούκα καὶ κυρίας Ρούση, ἐκ θεμελίων ὑπόγεια, ἕως τὸν πρῶτον ὄροφον». Ὅλοι γενικὰ βοηθήσαν τὸν π. Παῖσιο. Ὁ Ναπολέων Μάρκης τοῦ ἔδωσε 40 σάκκους τσιμέντο. Περισσότερες πληροφορίες ὑπάρχουν στὸ χειρόγραφο τοῦ π. Παΐσιου.

27. Διευκρινίζουμε ὅτι ἡ πολεμικὴ πού ἀσκήθηκε στὸν π. Παῖσιο προσερχόταν ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη. Ὁ λαὸς τὸν ἀγαποῦσε ἀλλὰ ἡ Μητρόπολη πικραίνονταν ἀπὸ τὸ θεάρεστο ἔργο του. Τὸ Στόμιο ὁ ἅγιος μοναχὸς τὸ ἀγαποῦσε πολὺ, γι' αὐτὸ ἐργάστηκε «ὅσο μποροῦσε καὶ σὰν μαραγκὸς πού ἦταν», δίνοντας ἔτσι ἄλλη ὄψη στὸ «Περιβολάκι τῆς Παναγίας».

28. Βλέπε πρεσβυτέρου Γεωργίου Παΐσιου, ἐνθ., σελ. 561 - 562.

29. Τὸ πρόβλημα τοῦ νεροῦ γιὰ τὸ Μοναστήρι λύθηκε ὀριστικὰ. Τὸ 1979 ἔφθασε ἄφθονο νερὸ πού ἐπαρκεῖ ὄχι μόνο γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Μοναστηριοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ πότισμα ὅλων τῶν γύρω χωραφιῶν ἂν ποτὲ καλλιεργηθοῦν. Πολὺ μόχθησε γι' αὐτὸ τὸ δύσκολο καὶ δαπανηρὸ ἔργο ὁ ἱερομόναχος π. Κοσμᾶς Σιώζιος.

30. Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παϊσίου, ἔνθ. ἄν., σελ. 563.
31. Τὶς παραπάνω παραδόσεις καὶ τὰ θαύματα τὰ ὀφείλουμε στὸ φιλόπονο καὶ ἀκούραστο ιστοριοδίφη Ἀναστάσιο Εὐθυμίου. Αὐτὸς μάζεψε τὴν προφορική παράδοση καὶ τὴ δημοσίευσε στὸ περιοδικὸ «Κόνιτσα».
32. Ὁ Ἀναστάσιος Εὐθυμίου ἀναφέρει καὶ θεραπείες ἀσθενῶν. Μάλιστα συνωμίλησε μὲ τοὺς θεραπευθέντες, οἱ ὅποιοι ἀπέδωσαν τὴν θεραπεία τους στὴ Χάρη τῆς Στομιώτισσας.
33. Στὴν ἀπὸ 14 - 6 - 73 ἐπιστολὴ του ὁ π. Παῖσιος μᾶς γράφει: «Δυστυχῶς στὴν Ἡπειρο ὑπάρχει ἄγνοια Μοναχισμοῦ».
34. Διετέλεσε ἐπίσκοπος Βελλᾶς καὶ Κονίτσης ἀπὸ 1863 μέχρι 1876.
35. Συστατικὸ Γράμμα μὲ διάρκεια καὶ ἰσχὺ ἐκτὸς τῆς περιφέρειας τῆς Μητροπόλεως.
36. Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παϊσίου, ἔνθ. ἄν., σελ. 563.
37. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι πολλὲς πανηγύρεις τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχουν χάσει τὴν ἱερότητά τους καὶ μετατρέπηκαν σὲ λαϊκὰ πανηγύρια ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ἄμουση μουσική, ἡ πονηρὴ ἐπιθυμία καὶ τὸ ἄμετρο φαγοπότι. Τοῦτο ὀφείλεται στὴν ἔλλειψη σεμνοπρεπῶν κληρικῶν. Ἡ λαϊκὴ εὐθυμία καὶ διασκέδαση, ὅταν δὲν χαλιναγωγῆται, εὐκόλα γίνεται ἁμαρτωλὴ ἐκδήλωση ποὺ ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ ἀποφεύγεται.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Επιμελήτρια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Τὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στὴν ἱστορία τῆς Μονῆς Στομίου, εἰδικώτερα στὴν περιπέτεια ποὺ εἶχανε τὰ ἅγια Λείψανά της. Τὸ ἔγραψε ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος Λαϊνάς τὸ 1845 καὶ δημοσιεύεται ἀπὸ τὸ δισέλιδο χειρόγραφό του ποὺ φυλάσσεται στὸ Μοναστήρι.

Παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καὶ εἶναι ἀξιόπιστο, γιατί ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος δὲν ἦτανε τυχαῖο πρόσωπο. Ὑπῆρξε ἡ ἐκκλησιαστικὴ μορφή ποὺ κυριάρχησε στὴν Κόνιτσα τὸν 19ο αἰῶνα καὶ ἔδρασε θεοφιλῶς, δείχνοντας ἀγάπη πρὸς ὅλους, χριστιανούς καὶ μωαμεθανούς!

Χειροτονήθηκε ἱερομόναχος τὸ 1836 καὶ παρακολούθησε ἀπὸ κοντὰ τὸ μαρτύριο καὶ τὴν ταφή τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Νεομάρτυρος Γεωργίου (+ 17 Ἰαν. 1838), γι' αὐτὸ καὶ εὐλαβεῖτο ἰδιαίτερος τὸν Ἅγιο. Τὴν ἴδια εὐλάβεια εἶχε καὶ γιὰ τὸ ἐνδοξο γόνου τῆς Κονίτσης, τὸν Νεομάρτυρα Ἰωάννη (+ 23 Σεπτ. 1814).

Μὲ δαπάνες του ἱστορήθηκαν πολλές φορητὲς εἰκόνες, ὅπως καὶ μὲ δική του ἐπιμέλεια ἀντιγραφήθηκε ὁλόκληρο τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Παναγίας τῶν Καθιστῶν Κονίτσης.

Ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος ἦταν δραστήριος καὶ ἀγνὸς κληρικός καὶ καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ βιογράφος του ἦτανε ὅλος ἐλεημοσύνη, ἀγάπη καὶ εὐεργεσία. Δὲν εἶχε δική του στέγη. Ἡ φροντίδα του ὅμως γιὰ τὸν πλησίον ἦτανε ἄπαυστη (βλέπε Πρεσβυτέρου Γεωργίου Παῖσιου, Χρῦσανθος Ἱερομόναχος ὁ Λαϊνάς 1836 — 1886, Ἡπειρωτικὴ Ἑστία, Αὔγ. — Σεπτ. 1957, τεύχος 64ον - 65ον, σελ. 589).

Τὸ κελλὶ τοῦ ἱερομονάχου Χρυσάνθου εἶναι τὸ σημερινὸ παρεκκλησιάκι τοῦ Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις στὴν Κόνιτσα.

Τὸ κείμενο τοῦ ἱερομονάχου Χρυσάνθου, διορθωμένο μόνον ὀρθογραφικῶς, ἔχει ὡς ἑξῆς:

« Ἐ γ ρ ά φ η τ ὸ ἔ τ ο ς 1845.

Κατὰ τὸν νομὸν Κονίτσης ἐγγὺς τῆς ἡγεμονούσης πόλεως τὸ πάλαι λεγομένης Στύμβαρα, νῦν δὲ Κόνιτσα, καταβαίνει ὁ ποτα-

μός καλούμενος Βουῶσα (1), ὅστις διαχωρίζει τοὺς δύο νομοὺς Κόνιτσαν καὶ Ζαγόρι.

Εἰς τὰς ὄχθας λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους καλουμένου Λάζαρος κεῖται Μοναστήριον τιμώμενον μὲ τὴν μνήμην τῆς Γεννήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μετονομάζεται δὲ Στόμιον.

Ἰδέας περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ Μοναστηριοῦ αὐτοῦ δὲν ἔχομεν, καθότι ὁ πανδαμάτωρ χρόνος καὶ τοπικαὶ ἀνωμαλίαι δὲν μᾶς ἄφησαν ὑπομνήματα.

Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Μοναστηριοῦ εἶναι μεγαλοπρεπῆς, ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι κτισμένον εἶναι ὠραία καὶ εἰς ἐπίπεδον λόφον, ἔχει ἀρκετὰς πεδιάδας ὅπου τὸ περικυκλώνουν, μερικὰς μὲ δένδρα διάφορα καὶ ἄλλας ἐπίτηδες εἰς τὴν γεωργικὴν. Ἐγγὺς τοῦ Μοναστηριοῦ μεταξὺ τῶν δένδρων ἡ φύσις ἐπρόικισεν αὐτὴν μὲ θρύσιν διαυγεστάτου ὕδατος.

Διάφοροι ἐστάθησαν οἱ κατὰ καιρὸν ἡγούμενοι αὐτοῦ τοῦ Μοναστηριοῦ, καλοὶ τε καὶ κακοί. Καὶ πρὸ χρόνων ἦταν πλουσιώτατον, ἐγεωργοῦντο πολλαὶ καὶ ἀρκεταὶ γείτνιαζουσαι κοιλάδες παρὰ τῶν ὑπομισθίων τοῦ Μοναστηριοῦ. Εὐποροῦσε καὶ ἀπὸ πολλὰ κοπάδια βοῶν, αἰγῶν τε καὶ προβάτων, πλήν ὅλα αὐτὰ σὺν τόσων ἄλλων ἱερῶν κειμηλίων μέρος μὲν ἐσφετερίσθησαν παρὰ τῶν τότε ἡγουμένων, μέρος δὲ ἀρπαχθέντων παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐχόντων ἐπιρροήν, ὥστε τώρα ἐσχατῶς κατήντησεν εἰς παντελεῆ ἐρήμωσιν, τὸ πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων ἀνεγερθέν Μοναστήριον, ὥστε μήτε ἡγούμενος ἔμεινε, μήτε ἄλλο τι, εἰμὴ καὶ μόνον τὰ Λείψανα τριῶν Ἁγίων, τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Χαραλάμπους, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου καὶ ἐν ἄλλο τμημα Λειψάνου Ἁγίου ἀνωνύμου καὶ ἀνεπίγραφον, καὶ ἓνας σταυρός.

Ὁρῶντες λοιπὸν οἱ ἔγκριτοι Κονίτισης τὴν ἐρήμωσιν τοῦ Μοναστηριοῦ πρὸ ἐνὸς χρόνου ἀπὸ τὴν παροῦσαν χρονολογίαν, ἐκάλεσαν τὸν ὁσιώτατον Γρηγόριον Χαλῶρτην διὰ ἡγούμενον, ἄνδρα εἰδήμονα καὶ ἐπιρρεπῆ εἰς τὴν μοναστικὴν ζωὴν. Ἐλθὼν δὲ οὗτος ὁ εὐλογημένος καὶ λαδὼν τὰ ἅγια Λείψανα ἐξῆλθεν περιφερόμενος τὰς χριστιανικὰς χώρας χάριν βοήθειας ἵνα ἀνακαλέσῃ τὴν Μονὴν εἰς τὴν λαμπρότητά της.

Εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους ,α ω μ δ' καὶ ἡμέραν τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου περνῶν ἀπὸ τὴν Σιουσνίτσαν (σημ. ἡμ. αὐχένας μεταξὺ Κονίτισης καὶ χωριῶν Λάκκας Ἀώου) ἀπαντᾷ ἑπτὰ κλέπτας, οἱ ὅποιοι εἶχαν φύγει ἀπὸ τὰ Τρίκαλα ὅπου ἦταν μισθωτοὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ δερβενεγάδες Σουλεϊμὰν Ταχίρη, Βεῖτ Βασιάρην καὶ Χαμίτ Βασιάρην (2). Ἀπὸ ἐκεῖ

λοιπόν όπου ἐκίνησαν τάχα διὰ τὰ σπίτια των, ἐθήρευον καθ' ὁδὸν τὰ κτήματα τῶν ἀπερνοδιαβενόντων χριστιανῶν, φθάσαντες λοιπόν εἰς τὸν τόπον ὅπου εἶπαμεν ἀνωτέρω Σιουσνίτσα καὶ λαβόντες τὸν ἡγούμενον Γρηγόριον τοῦ ἐπῆραν ὅτι χρήματα τοῦ ἡῦραν ὁμοῦ καὶ τὰ ἱερά σκεύη, ἅγια Λεῖψανα, σταυρόν, ἐπιτραχήλιον καὶ εὐχολόγιον. Τοῦ ἔδεσαν τὰ χέρια ὀπισθεν καὶ τὸν ξανάδεσαν εἰς ἓνα πλάτανον εἰς βαθύτατον δάσος, ἵνα γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων.

Καὶ τοῦτο ὅπου ἐσώθη ἀβλαβῆς εἶναι φανερόν ὅτι ἡ χάρις τῶν ἁγίων Λειψάνων ἐμπόδισε τὰς αἰμοσταγεῖς χεῖρας τῶν κλεπτῶν ἀπὸ τὸν φόνον τοῦ ἡγουμένου.

Λαβόντες λοιπόν οἱ κλέπται τὰ ἀνωτέρω καὶ δέσαντες ὡς εἶπομεν τὸν ἡγούμενον, ἐδόθησαν εἰς φυγὴν. Ἄλλ' ὁ ἡγούμενος μετὰ τὴν φυγὴν των ἐλύθη παραδόξως καὶ ἐσώθη εἰς Κόνιτσαν, κοινοποιῶν τὸ συμβάν.

Οἱ δὲ κλέπται ἔφθασαν εἰς τὴν Μόλισταν τὸ ἑσπέρασ αὐτῆς τῆς θαυματουργοῦ ἡμέρας, καὶ θέλοντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν χώραν νὰ φιλοξενηθοῦν, ἀπεβλήθησαν παρὰ τῶν χριστιανῶν διὰ τῶν ὄπλων, βλέποντες οἱ κλέπται οὕτω αὐτοὺς διωκομένους ἔφυγαν ὥστε αὐτὴν τὴν νύκτα θέλοντες νὰ περάσουν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἄντικρυ τῆς Στράτσιανης, ἐπνίγησαν καὶ οἱ ἑπτὰ. Ὡ, τῆς θείας ἐκδικήσεως!

Πνιγέντες λοιπόν ἐβγῆκαν ἄλλοι μὲν πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἄλλοι δὲ δῶθε, καὶ ἄλλοι ἔμειναν εἰς τὴν μέσην τοῦ ποταμοῦ τὰ λεγόμενα νησιὰ καὶ μετὰ παρέλευσιν τριῶν τεσσάρων ἡμερῶν εὐρέθησαν παρὰ τῶν χωρικῶν Βράνιστας, οἵτινες περιεργεῖα κινήθοντες ἀπὸ τοὺς πέριξ τῶν πτωμάτων ἵπταμένους ἰέρακας. Ἰδόντες λοιπόν πτώματα ἀνθρώπων μὲ θαυμασμόν ἔτρεξαν νὰ ἴδωσιν ἐγγύτερον τὸ πρᾶγμα, ὅπου περιφερόμενοι πέριξ αὐτῶν νὰ γνωρίσωσι ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τίνες εἰσίν, πλὴν δὲν ἠμπόρεσαν κανέν. Ἐπειδὴ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ των ἦταν ἄμορφα ἀπὸ τὰς ἐν τῷ ποταμῷ κυλιομένας πέτρας καὶ τὰ πρόσωπά των κατακρεουργημένα. Ὄθεν χάριν φιλοχριστιανίας κινήθοντες οἱ χωρικοὶ ἔλαβον ἓνα ἐξ αὐτῶν νὰ ἴδωσι ἂν ἔχη τι, ὅπου εὔρον εἰς τοὺς ὦμους τοῦ ἐν σακκίδιον ἔχον ἔνδον τὰ ἱερά σκεύη σὺν τῶν ἁγίων Λειψάνων ἀβλαβῆ καθ' ὅλην τὴν ἕκτασιν.

Οὕτω ἰδόντες οἱ χωρικοὶ ἐπενόησαν ὅτι ἦταν οἱ κλέπται, οἵτινες ἔγδυσαν τὸν ἡγούμενον εἰς Σιουσνίτσαν καὶ ἀμέσως ἔτρεξαν εἰς Κόνιτσαν καὶ εἰδοποιήσαντες τὸν ἡγούμενον, ἔτρεξαν εἰς τὸν ποταμὸν ὅπου εὔρον τοὺς χωρικοὺς ὅπου ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ λαβὼν τὰ ἅγια Λεῖψανα ἀπέρασαν εἰς τὸ Μοναστήριον. Ἡ πτερόετος φήμη ἐδηλοποίησεν ἀπανταχοῦ τὸ συμβάν.

Διὸ καγὼ ὁ ἐλάχιστος δοῦλος τοῦ Θεοῦ, κινήθεις, τὴν φή-

μην μιμούμενος, συνέγραψα τὸ παρόν, παραλείπων τὴν ὑπερβολὴν, καὶ ἔλαβον τὴν ἀλήθειαν χάριν τῶν φιλοχρίστων φιλαναγωγῶν. Ὅθεν ἀδελφοί, τὰ περιπλέον ὡς ἀσυγχώρητα εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα, ἀφήνοντας γὰ τὰ φαντασθῆτε μόνοι σας δοξάζοντες τὸν μεγαλοδύναμον καὶ παντεπόπτην Θεόν.

Εὐχεσθε καὶ περὶ ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου δούλου καὶ ὑμετέρου ἐλαχίστου ἀδελφοῦ ἵνα.....

... ἔρρωσθε θυχήτε με καὶ σῶματε
ὁ Θεὸς ἡμῶν Θεὸς
Χριστὸς Παιδιάς

1. Βοοῦσα, ὀνομάζεται οὕτω εἴτε διότι ἔχει τὰς ἀρχάς του ἀπὸ τὸ χωρίον Βοῖοῦσα ὁ ποταμός, εἴτε διότι βοᾷ ἀεὶ τοὺς βράχους τῆς Κόνιτσας.
2. Τὴν ἀνωτέρω ιδέαν ὅτι ἔφυγαν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα κ.λ.π. τὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ὑπάρχοντος δερβέναγα Κάπα(;) Μεντζησοῦ (;).

Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Ἰωάννης ὁ ἐκ Κονίτης, τὸν ὁποῖον εὐλαβεῖτο
ἰδιαίτερα ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος Λαϊνάς.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ.....

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ.....

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.....

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ
ΤΟΥ 1980 σὲ 2.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΧΡ. ΑΝΑ-
ΓΝΩΣΤΟΥ — ΚΙΜ. ΧΗΤΑ Ο.Ε. (ΟΔΟΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑ ΑΡΙΘ. 8)

ΤΑ ΚΛΙΣΕ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΣΤΑ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΑ
ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΪΚΑ (ΟΔΟΣ ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ 29)

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

28907

KON